МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з

китайської філології

на тему:

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студента групи Мкит 52-23

факультету східної і слов'янської

філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і

література, переклад, методика

навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – китайська

Горбаня В'ячеслава Олеговича

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доц. Шевченко К. В.

Допущений до захисту

«___»_____ 2024 року

Завідувач кафедри

_____ _____ *(підпис) (ПІБ)*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП……..4

1. **ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**……..9

1.1. Поняття термінології в дипломатичному дискурсі…….9

1.2. Семантична структура термінів у дипломатичній сфері……..13

1.3. Класифікація дипломатичних термінів за семантико-граматичними ознаками……..…18

1.4. Особливості функціонування китайських дипломатичних термінів у сучасних текстах……..23

1.5. Огляд наукових праць і досліджень з тематики дипломатики в китайській мові……28

2. **СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**……33

2.1. Структурні особливості дипломатичних термінів у китайській мові.33

2.2. Лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів……..38

2.3. Основні типи термінологічних одиниць у дипломатичному дискурсі……42

2.4. Семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами……..47

3. **ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КИТАЙСЬКИХ ТЕКСТАХ**

3.1. Особливості вживання дипломатичних термінів у текстах офіційного спілкування……..…55

3.2. Аналіз функцій дипломатичної термінології в контексті китайської культури……....57

3.3. Семантичні трансформації дипломатичних термінів у різних жанрах текстів……..60

3.4. Порівняльний аналіз функціонування дипломатичних термінів у китайському та українському дискурсах……..……64

ВИСНОВКИ……..…….82
РЕЗЮМЕ…….86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...87

ВСТУП

У сучасному світі міжнародні відносини відіграють важливу роль у розвитку дипломатичного діалогу між країнами, і мова виступає головним засобом комунікації та передачі інформації. Китайська мова, як одна з провідних мов міжнародної дипломатії, має специфічну термінологію, яка формується під впливом культурних, політичних та історичних факторів. Дослідження структурно-семантичних особливостей дипломатичних термінів китайської мови є важливим для глибокого розуміння китайського дипломатичного дискурсу та його ефективного перекладу на інші мови.

Актуальність даного дослідження обумовлена кількома факторами. По-перше, зростанням ролі Китаю як ключового гравця на світовій політичній та економічній арені. Китай активно взаємодіє з багатьма країнами, і розуміння його дипломатичного дискурсу стає критично важливим для ефективного ведення переговорів та налагодження партнерських відносин. По-друге, особливості китайської дипломатичної термінології суттєво відрізняються від західних мов, що створює труднощі у сприйнятті та інтерпретації дипломатичних текстів, перекладі офіційних документів та уявлень про політичні меседжі Китаю. У зв'язку з цим, постає необхідність комплексного вивчення структурно-семантичних особливостей термінології, оскільки некоректний переклад чи тлумачення може призвести до спотворення значення або навіть конфліктів на дипломатичному рівні.

По-третє, на тлі сучасних глобалізаційних процесів відбувається інтенсивне зростання обсягів дипломатичної комунікації, що супроводжується появою нових термінів, понять та конструкцій у китайській дипломатичній мові. Це ускладнює переклад текстів, оскільки нові терміни можуть мати контекстуальне значення, яке відрізняється від традиційних тлумачень. У таких умовах дослідження особливостей формування та вживання дипломатичних термінів дозволяє більш ефективно адаптувати тексти та передавати зміст відповідно до міжнародних стандартів.

По-четверте, важливим є вплив культурних та політичних чинників на формування дипломатичних термінів у китайській мові. Дипломатична мова

Китаю має історично сформовану систему термінів, які відображають національну ідеологію, традиційні цінності та політичні орієнтири країни. Це створює специфіку вживання лексичних одиниць, які не мають аналогів у західних мовах, і потребує особливого підходу до перекладу та інтерпретації.

Зрештою, актуальність дослідження зумовлена відсутністю достатньо розроблених теоретичних моделей аналізу китайської дипломатичної термінології. Незважаючи на зростання інтересу до вивчення китайської мови, багато аспектів її термінології залишаються недостатньо вивченими, що вимагає систематизації та глибокого аналізу. Це дослідження покликане заповнити прогалину в теорії та практиці перекладу дипломатичних текстів китайської мови, що сприятиме підвищенню ефективності міжнародної комунікації та налагодженню дипломатичних відносин між країнами.

Метою дослідження є визначення структурно-семантичних особливостей дипломатичних термінів китайської мови на основі аналізу текстів дипломатичного дискурсу та розробка методології їхнього перекладу на українську мову.

Об'єктом дослідження є дипломатична термінологія китайської мови, використана в текстах офіційних документів та дипломатичних виступах.

Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості дипломатичних термінів китайської мови та їхня функціональна роль у дипломатичному дискурсі.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати сучасні підходи до вивчення дипломатичної термінології.
2. Визначити специфічні структурно-семантичні особливості термінів дипломатичного дискурсу китайської мови.
3. Розробити класифікацію дипломатичних термінів китайської мови.
4. Дослідити особливості перекладу китайських дипломатичних термінів українською мовою.
5. Виявити вплив культурних та політичних чинників на формування дипломатичної термінології.

У роботі застосовано такі методи: контент-аналіз текстів дипломатичних документів, структурно-семантичний аналіз термінів, порівняльний аналіз дипломатичних термінів китайської та української мов, метод лінгвістичного опису та класифікації. Також використовувалися методи спостереження та узагальнення.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації структурно-семантичних особливостей дипломатичних термінів китайської мови та визначенні їхньої функціональної ролі у дипломатичному дискурсі. Уперше досліджено вплив культурних та політичних чинників на формування дипломатичної термінології та розроблено методологію їхнього перекладу на українську мову.

Практична значимість роботи полягає у можливості використання її результатів для вдосконалення методик перекладу дипломатичних текстів китайської мови, розробки навчальних матеріалів для студентів-філологів та підготовки перекладачів у сфері міжнародних відносин. Результати дослідження можуть бути застосовані при створенні словників та методичних посібників з дипломатичної термінології.

Теоретична значимість дослідження полягає у розвитку теоретичних засад вивчення дипломатичного дискурсу китайської мови, розширенні знань про структурно-семантичні особливості дипломатичних термінів та розробці нових підходів до їхнього аналізу. Отримані результати можуть бути основою для подальших досліджень у галузі лінгвістики та міжкультурної комунікації.

Матеріал дослідження. Матеріалом для дослідження є тексти китайських дипломатичних документів, офіційні заяви, промови, комюніке та інші матеріали, що використовуються в дипломатичному дискурсі. Особливу увагу приділено документам, опублікованим Міністерством закордонних справ Китаю, офіційним сайтам міжнародних організацій, у яких бере участь Китай, а також перекладам китайських дипломатичних текстів на українську мову. Вибір матеріалу обумовлений необхідністю аналізу сучасної дипломатичної термінології Китаю

в її автентичному використанні та зіставленні з перекладами на українську мову для виявлення лексичних і семантичних особливостей.

Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети було застосовано кілька методів дослідження:

- **Контент-аналіз** текстів дипломатичних документів, який дозволяє виявити часто використовувані терміни та їх контекстуальне значення.
- **Структурно-семантичний аналіз**, за допомогою якого здійснено дослідження структури та значень дипломатичних термінів китайської мови.
- **Порівняльний аналіз** дипломатичних термінів китайської та української мов з метою виявлення специфічних відмінностей і відповідників у перекладі.
- **Метод лінгвістичного опису** та класифікації, за допомогою якого терміни систематизовано за семантичними та структурними ознаками.
- **Метод спостереження та узагальнення**, які дозволили виявити вплив культурних і політичних чинників на формування дипломатичної термінології та можливості її інтерпретації.

Структура роботи

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

- **У вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження та методи, а також наукову новизну та практичну значимість роботи.
- **Перший розділ** присвячено огляду наукових підходів до вивчення дипломатичної термінології та особливостей китайської дипломатичної мови.
- **Другий розділ** містить структурно-семантичний аналіз термінів китайської дипломатичної мови, визначення їхньої функціональної ролі та класифікацію.

- **Третій розділ** висвітлює методологію перекладу китайських дипломатичних термінів на українську мову, з акцентом на культурні та політичні особливості.
- **У висновках** підсумовано основні результати дослідження та викладено рекомендації для подальших наукових розвідок у цій галузі.

Апробація. Основні результати дослідження були представлені на науково-практичних конференціях та опубліковані у фахових виданнях. Доповіді на тему структурно-семантичного аналізу китайських дипломатичних термінів були представлені на таких наукових заходах: «Ad orbem per linguas. До світу через мови». (Київський національний лінгвістичний університет, 16-17 травня 2024 року). Отримані результати використовувалися в навчальних курсах для студентів-філологів і перекладачів, що дозволило протестувати їхню ефективність у практичному застосуванні.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття термінології в дипломатичному дискурсі

Термінологія в дипломатичному дискурсі є сукупністю лексичних одиниць, що використовуються для позначення конкретних понять, пов'язаних із міжнародною політикою, відносинами між державами, їхньою внутрішньою і зовнішньою політикою, а також процедурою ведення переговорів. Ця термінологія формується на основі багаторічного досвіду комунікації між державами та закріплюється у міжнародних договорах, конвенціях, меморандумах та інших офіційних документах. Особливістю дипломатичної термінології є те, що вона часто відображає як культурні, так і історичні аспекти розвитку певної країни, її політичні орієнтири та стратегічні інтереси. Болевскі (2008) зазначає, що у дипломатії «мова – це більше, ніж просто засіб комунікації, мова – інструмент для розширення можливостей» (с. 152). Це підкреслює, що дипломатичні терміни виконують не лише номінативну, а й комунікативну функцію, оскільки слугують для встановлення і підтримання контакту між державами, передачі офіційних заяв, комюніке та інших повідомлень. Наприклад, такі терміни, як «мирне врегулювання конфліктів», «економічна інтеграція», «стратегічне партнерство» мають не тільки змістове навантаження, але й несуть певну політичну та ідеологічну конотацію, залежно від контексту їхнього використання.

Крім того, термінологія дипломатичного дискурсу характеризується високим рівнем стандартизації та формалізації, що дозволяє забезпечити точність і однозначність передавання інформації в умовах міжкультурної комунікації. Болевскі (2008) заявив, що існує «корпоративний дух: дипломати користуються перевагами схожої професійної освіти та дипломатичної підготовки, поділяючи однакові соціальні правила, такі як стриманість,

ввічливість, толерантність, терпіння, емпатія та взаємна довіра» (с. 150). Це підкреслює важливість використання уніфікованої термінології та спільних норм поведінки, що сприяє ефективній міжкультурній комунікації. Однак слід зазначити, що терміни дипломатичного дискурсу можуть відрізнятися за своєю структурою та семантикою залежно від культурного контексту, тому важливо враховувати специфіку їхнього вживання у певній мові. Формування термінології у дипломатичному дискурсі підпорядковане загальним лінгвістичним законам розвитку мови, проте має й свої особливості. Дипломатична термінологія часто запозичується з інших мов, оскільки міжнародна дипломатія має тривалу історію, протягом якої відбувався обмін термінологічними одиницями між державами.

Якщо говорити про причини запозичення термінів, головна з них полягає в тому, що термінологія даної діяльності вирізняється тісними і жвавими міжнародними зв'язками, а також відчуває іноземний вплив. Вживання іншомовної лексики є одним із основних механізмів формування дипломатичної термінології, а збільшення кількості інтернаціоналізмів у цій сфері відображає тенденції міжнародної співпраці та інтеграції різних галузей (Куделько З. Б., 2014, с. 26).

Запозичення можуть адаптуватися під фонетичні та граматичні правила мови, у яку вони інтегруються, однак зберігають свій первинний зміст і функції. Згідно з традиційними лінгвістичними підходами до адаптації запозичених слів, вони повинні відповідати фонології рідної мови. Основна ідея полягає в тому, що запозичення спочатку існують як фонетичні форми слів у мові-джерелі, а потім адаптуються за правилами фонології мови, в яку вони потрапляють (AA.VV., Recasens D., Solé M. J., Romero J., 2003). Таким чином, термінологія в дипломатичному дискурсі є важливим елементом міждержавної комунікації, який забезпечує взаєморозуміння між учасниками міжнародного спілкування та слугує засобом передачі офіційної позиції держави на міжнародній арені. Розуміння та правильне використання таких термінів є ключовим для ефективного ведення дипломатичних переговорів і запобігання комунікативним бар'єрам та непорозумінням». Дипломатична термінологія відзначається не лише

своїм специфічним лексичним наповненням, а й функціональними властивостями, які визначають її роль у комунікації. Кожен термін несе в собі певне смислове навантаження, яке може змінюватися залежно від контексту, а також від того, в якому комунікативному акті він використовується. Дипломатичний дискурс, на відміну від інших видів професійної мови, є високоформалізованим і регламентованим, що забезпечує чіткість та однозначність передачі інформації. Однак це не означає, що він позбавлений гнучкості чи варіативності.

У рамках дипломатичного спілкування терміни використовуються для опису складних політичних, економічних, юридичних та соціальних явищ. Наприклад, терміни «економічна інтеграція», «мирне співіснування» чи «миротворча операція» є комплексними поняттями, які відображають специфічні аспекти міжнародної політики. Їхнє значення залежить від контексту, в якому вони використовуються, а також від суб'єкта, який їх промовляє. Застосування таких термінів може змінювати політичне забарвлення висловлювання, а також мати приховані значення, що створюють додаткові комунікативні бар'єри або навпаки — посилюють взаєморозуміння. Крім того, термінологія дипломатичного дискурсу є гнучкою системою, яка адаптується до змін у політичній та соціальній сфері. Наприклад, із появою нових міжнародних утворень, політичних ініціатив чи змін у міжнародному законодавстві виникають нові терміни, що потребують включення до лексичного запасу дипломатичної мови. У цьому процесі важливу роль відіграють інтернаціоналізми — лексичні одиниці, які запозичуються з однієї мови в іншу для точного передання нового поняття або явища. Такі терміни часто використовуються в офіційних документах і забезпечують єдність термінології в різних мовах. Особливої уваги заслуговує явище метафоризації у дипломатичному дискурсі. Метафори та образні вислови часто використовуються для створення більш образного опису міжнародних відносин та політичних процесів. Такі терміни, як «залізна завіса», «дипломатична блокада» чи «дипломатичне визнання», мають метафоричне забарвлення, яке відображає ставлення держави до певного політичного явища

або суб’єкта. Використання метафор у дипломатії дозволяє м’яко висловити певні позиції, уникнути різких формулювань та підтримувати атмосферу співпраці навіть у ситуаціях політичної напруги.

Отже, дипломатична термінологія є важливим інструментом для досягнення комунікативних цілей у міжнародному спілкуванні. Вона не лише передає зміст, а й формує політичний дискурс, сприяючи взаєморозумінню або, навпаки, створюючи бар’єри в комунікації. Тому глибоке розуміння термінів дипломатичного дискурсу та їхнього впливу на комунікативну ситуацію є необхідним для фахівців з міжнародних відносин, перекладачів, лінгвістів та всіх, хто займається дослідженням політичної комунікації та міжкультурної взаємодії. Дипломатична термінологія є своєрідним засобом формування міжнародних відносин, оскільки вона здатна не лише передавати офіційну позицію держави, але й впливати на політичний клімат, встановлювати рамки дискусії та формувати стратегічні цілі. Використання термінів із чітко визначеним значенням дозволяє дипломатам уникати неоднозначності, підтримувати стабільність комунікації та мінімізувати можливість виникнення конфліктів. Особливістю дипломатичної мови є те, що вона створює умови для реалізації певних політичних маневрів, спрямованих на досягнення компромісу або демонстрацію сили.

Зміст дипломатичного терміна залежить не лише від його лексичного значення, але й від політичного та культурного контексту. Важливою функцією термінів є їх здатність відображати офіційну позицію держави у стислому вигляді, що дозволяє дипломатам швидко орієнтуватися в обговореннях і приймати відповідні рішення. З іншого боку, вживання певних термінів може мати прихований підтекст, що створює додаткові нюанси у сприйнятті інформації. Ще однією важливою характеристикою дипломатичної термінології є її здатність до трансформації під впливом соціально-політичних змін. Зі зміною політичної ситуації у світі з'являються нові терміни та поняття, які відображають актуальні тенденції в міжнародних відносинах. Наприклад, такі терміни, як «партнерство для миру» чи «миротворчі зусилля», виникають у відповідь на

зміни у міжнародних політичних стратегіях і політиці безпеки. Такі новоутворення швидко інтегруються у дипломатичний дискурс і починають активно використовуватися в офіційних документах та виступах, стаючи частиною загальноприйнятої термінології.

Крім того, важливо зазначити, що дипломатична термінологія має бути адаптованою до міжкультурного контексту, оскільки її неправильне використання може призвести до порушення дипломатичного протоколу або навіть до виникнення міждержавних суперечок. Тому аналіз структурно-семантичних особливостей термінів у контексті дипломатичного дискурсу є необхідним для забезпечення ефективної комунікації між державами, що мають різні культурні та мовні традиції. У зв'язку з цим, фахівці з міжнародних відносин та перекладачі повинні володіти глибокими знаннями про специфіку термінології дипломатичного дискурсу та її вплив на змістовне наповнення офіційних заяв і документів. Таким чином, дипломатична термінологія виконує важливу роль у створенні й підтриманні міжнародного порядку, забезпечуючи ефективне спілкування та взаєморозуміння між країнами. Її структурно-семантичні особливості впливають на зміст комунікації та здатні формувати нові політичні реалії. Тому дослідження термінології дипломатичного дискурсу не лише сприяє розширенню лінгвістичних знань, але й допомагає удосконалювати міждержавні комунікації, зменшуючи ризики виникнення міжнародних конфліктів.

1.2. Семантична структура термінів у дипломатичній сфері

Семантична структура термінів у дипломатичній сфері відображає комплексне співвідношення між їхнім лексичним значенням, контекстом вживання та комунікативною функцією. Вона охоплює основне денотативне значення терміна, конотативне забарвлення, функціональні особливості та можливі варіації в залежності від культурно-політичного контексту. Денотативне значення термінів у дипломатичній сфері стосується їхнього базового лексичного

наповнення, яке визначає чітке і конкретне поняття. Наприклад, терміни «миротворча операція» чи «політичний діалог» мають однозначне значення, що передбачає певний набір дій чи процесів у рамках міжнародних відносин. Денотативний аспект таких термінів забезпечує точність комунікації та дозволяє уникати двозначності при передачі інформації. Конотативне значення, яке формується в рамках дипломатичної термінології, часто відображає суб'єктивне ставлення держави до певного політичного явища або іншого суб'єкта міжнародних відносин. Це може проявлятися у виборі певних термінів для характеристики дій іншої держави, наприклад, термін «економічний тиск» має негативне конотативне забарвлення, що вказує на агресивні наміри суб'єкта, тоді як «економічна підтримка» або «економічне стимулювання» є термінами з позитивним конотативним значенням, що підкреслюють партнерські наміри держави. Функціональні характеристики термінів включають їхню здатність формувати певний політичний або дипломатичний дискурс, зокрема, сприяти встановленню дипломатичних контактів, підтримці діалогу чи створенню умов для вирішення конфліктних ситуацій. Важливо враховувати, що певні терміни можуть змінювати своє функціональне навантаження залежно від контексту. Наприклад, термін «військова операція» в одному контексті може мати нейтральне значення, вказуючи на дії в рамках підтримання безпеки, тоді як в іншому — набувати негативного значення, вказуючи на агресивні дії.

Культурно-політичний контекст значно впливає на формування семантичної структури дипломатичних термінів. Одні й ті самі терміни можуть мати різне значення в дипломатичних документах різних країн залежно від історичних, політичних чи культурних особливостей. Наприклад, термін «демократія» має різну конотативну наповненість у західному та східному політичних контекстах. Західний дискурс, як правило, наділяє цей термін позитивним змістом, що асоціюється з правами людини та свободами, тоді як у деяких східних країнах термін «демократія» може викликати асоціації з дестабілізацією суспільного порядку. Семантична структура дипломатичних

термінів також включає їхню багатозначність та контекстуальну гнучкість. Один і той самий термін може набувати різних значень залежно від контексту його вживання. Наприклад, термін «конфлікт» у контексті дипломатичних перемовин може означати як реальне протистояння, так і просто розбіжність у поглядах чи інтересах сторін. Багатозначність термінів дозволяє дипломатам маневрувати у спілкуванні, залишаючи простір для різних трактувань та тлумачень. Дипломатична мова включає численні професійні терміни, які для дипломатів різних країн мають однакове значення, але можуть бути незрозумілими для людей, що говорять однією мовою (Куделько З. Б, 2014). Тому вивчення семантичної структури дипломатичних термінів є необхідним для правильного розуміння дипломатичного дискурсу та ефективного перекладу офіційних документів. Це дозволяє визначити, як терміни впливають на зміст комунікації, які конотації вони викликають у різних культурних середовищах та як їхнє використання може змінювати політичний підтекст висловлювання. Семантична структура термінів у дипломатичній сфері також характеризується високою залежністю від контексту, у якому термін використовується, і цілей, які переслідує мовець. Дипломатичний дискурс передбачає стратегічне використання певних термінів для формування образу країни, підтримання її іміджу на міжнародній арені та створення політичних конотацій. Залежно від того, як саме структуровано речення, які терміни вживаються поряд, формується загальний тон висловлювання — нейтральний, негативний чи позитивний.

Наприклад, в офіційних заявах термін «санкції» може мати різний смисловий відтінок: з одного боку, він може описувати дії держави, спрямовані на забезпечення дотримання міжнародних норм, з іншого — як засіб тиску, що сприймається як агресивна дія. Ця багатозначність створює додаткові труднощі в перекладі, оскільки неправильне розуміння контексту може призвести до втрати смислових відтінків і навіть змінити політичний сенс тексту. Крім того, семантична структура дипломатичних термінів включає їхню здатність до створення дипломатичних еврідікетів — висловлювань, які мають прихований зміст або є символічними. Наприклад, такі терміни, як «конструктивна критика»,

«глибоке занепокоєння» чи «мирне врегулювання» використовуються для формулювання заяв, що зазвичай містять позитивний зміст, проте можуть маскувати реальні конфліктні ситуації чи розбіжності між сторонами. Це створює ситуацію, коли мова дипломатичного дискурсу має подвійний зміст: офіційний — поверхневий і прихований — підтекстуальний. Під час аналізу семантичної структури дипломатичних термінів слід також враховувати їхню функцію в моделюванні міжнародного спілкування. Кожен термін у дипломатичній мові є частиною більшої системи понять, які впливають на створення загальної картини політичних взаємин. Наприклад, поняття «політичне партнерство» і «стратегічне партнерство» мають різні ступені кооперації між державами, що змінює сприйняття міжнародних відносин. Таким чином, використання певних термінів у дипломатичних документах несе не тільки змістову інформацію, а й виконує функцію політичного моделювання, створюючи певний образ стосунків між країнами. Отже, семантична структура дипломатичних термінів є багатошаровою системою, що поєднує денотативне та конотативне значення, функціональні особливості, культурно-політичний контекст і прагматичні цілі висловлювання. Розуміння цієї структури дозволяє не тільки правильно інтерпретувати дипломатичні тексти, але й глибше аналізувати політичні процеси, виявляти приховані смисли та передбачати можливі сценарії розвитку міжнародних відносин.

Семантична структура термінів у дипломатичній сфері відображає багатозначність і глибину політичного контексту, в якому вони використовуються. Один із прикладів — китайський термін «和平共处» (hépíng gòngchǔ) (мирне співіснування), що позначає принцип ненападу та співіснування країн із різними політичними системами. Денотативно він описує ідею мирного співіснування між державами на основі взаємної поваги та невтручання у внутрішні справи. Однак, у контексті китайської зовнішньої політики цей термін набуває конотативного значення заклику до стабільності в регіонах, де Китай має стратегічні інтереси. Наприклад, у виступах представників КНР «мирне співіснування» може означати вимогу до інших країн уникати втручання у

питання, що стосуються Тайваню або Сіньцзяну. Таким чином, конотація цього терміна залежить від контексту і політичної ситуації, у якій він використовується. Інший приклад — термін «反分裂» (fǎn fēnliè) (протидія сепаратизму), що означає боротьбу проти рухів, які прагнуть порушити територіальну цілісність Китаю. Цей термін широко застосовується для обґрунтування дій уряду у регіонах із потенційно сепаратистськими рухами, таких як Тибет, Сіньцзян чи Гонконг. У цьому контексті термін має конотативне забарвлення захисту національних інтересів, хоча у західних країнах це може інтерпретуватися як жорсткі заходи придушення інакомислення. Таким чином, денотативне значення «протидії сепаратизму» пов'язане з правом держави захищати свою територіальну цілісність, а конотативне — з жорстким контролем і репресивними діями.

Ще одним терміном із складною семантичною структурою є «和平崛起» (hépíng juéqǐ) (мирне піднесення), який використовують для опису зростання політичної та економічної могутності Китаю без загрози світовій стабільності. Спочатку цей термін мав суто позитивну конотацію, підкреслюючи бажання КНР розвиватися, зберігаючи мир. Проте у контексті політики міжнародної конкуренції термін «мирне піднесення» може сприйматися як спроба Китаю створити новий світовий порядок, де Пекін відіграватиме провідну роль, що може бути викликом для інших держав. Таким чином, залежно від політичного середовища, цей термін може набувати різних значень: як декларація намірів розвиватися мирним шляхом, так і як демонстрація сили та готовності протидіяти зовнішньому тиску.

Крім того, китайський термін «双赢» (shuāngyíng) (взаємовиграшний, взаємна вигода) є прикладом використання позитивно забарвленого терміна для опису взаємовигідної співпраці. У контексті ініціативи «Один пояс, один шлях» цей термін підкреслює прагнення досягти загального добробуту через тісну економічну співпрацю. Однак у міжнародних переговорах, особливо з розвиненими країнами, цей термін може мати конотативне значення, що вказує на намагання Китаю здобути контроль над економічною політикою в окремих

регіонах, використовуючи свою економічну перевагу. Залежно від контексту, цей термін може сприйматися як інструмент дипломатії м'якої сили, коли Китай демонструє свою готовність до співпраці, або як прихований засіб домінування.

Таким чином, китайські дипломатичні терміни характеризуються багатозначністю та варіативністю значення, яке змінюється залежно від політичної, культурної та соціальної ситуації, в якій вони використовуються. Це вимагає від перекладачів і фахівців з міжнародних відносин глибокого розуміння семантичної структури кожного терміна та врахування всіх можливих конотацій і підтекстів при їх інтерпретації.

1.3. Класифікація дипломатичних термінів за семантико-граматичними ознаками

Класифікація дипломатичних термінів за семантико-граматичними ознаками дозволяє глибше зрозуміти їхнє значення та функціонування у мовленні. Така класифікація базується на аналізі лексичних і граматичних характеристик термінів, що формують їхню семантичну структуру. Вона включає визначення основних граматичних категорій (іменники, прикметники, дієслова), синтаксичних конструкцій (складні словосполучення, фразеологізми), а також функціональних особливостей термінів у контексті дипломатичного дискурсу. Розглянемо основні групи термінів відповідно до семантико-граматичних ознак. Першою групою є іменникові терміни, які займають провідне місце в дипломатичному дискурсі, оскільки вони використовуються для найменування основних понять, подій, угод, політичних процесів та інституцій. Такі терміни, як «мирне врегулювання», «дипломатична місія», «стратегічне партнерство» та «політичний діалог», є прикладами лексем із чіткою структурою, що дозволяє однозначно ідентифікувати їхнє денотативне значення.

Граматично ці терміни мають різні форми: прості іменники (наприклад, «мир») або складні словосполучення («економічна співпраця»), які відрізняються своїм синтаксичним оформленням. У більшості випадків іменникові терміни

утворюються за допомогою спеціальних лексичних засобів і характеризуються стабільністю у вживанні, що робить їх основою для формування складніших мовних конструкцій. Другою групою є дієслівні терміни, які вказують на динамічні процеси чи дії у дипломатичному контексті. Це такі терміни, як «врегулювати», «підписати», «забезпечити», «визнати» тощо. Вони виконують важливу роль у формулюванні дипломатичних дій та ініціатив, часто використовуючись для опису процесів переговорів, підписання угод, визнання незалежності або дотримання міжнародних зобов'язань. Семантично ці терміни передають дії або процеси, що відбуваються між державами чи міжнародними організаціями. Граматично вони можуть мати різні форми залежно від виду, часу та особи, що надає їм гнучкості у використанні.

Особливою категорією є прикметникові терміни, які виконують функцію атрибутивного опису та деталізації дипломатичних понять. Це такі терміни, як «стратегічний» (у «стратегічне партнерство»), «мирний» (у «мирний процес»), «економічний» (у «економічна допомога»). Прикметники вказують на якісні характеристики дипломатичних процесів, їхню спрямованість чи мету, створюючи детальне семантичне поле для іменників, з якими вони поєднуються. Такі терміни є важливими у контексті опису різних аспектів міжнародної взаємодії, зокрема визначення статусу відносин чи характеристик політичних дій. Ще однією категорією є складні словосполучення, що часто утворюються на основі поєднання двох або більше лексичних одиниць, таких як «дипломатичне врегулювання конфлікту», «двосторонні переговори», «підписання багатосторонніх угод». Такі терміни мають особливу граматичну структуру, що дозволяє виражати складні концепти та явища в межах одного термінологічного словосполучення. Складні терміни відображають як денотативне значення окремих елементів, так і загальне значення, що випливає з поєднання компонентів. Це робить їх зручними для вживання в офіційних документах, оскільки вони дозволяють передавати складну інформацію стисло та лаконічно. Крім лексико-граматичної структури, важливим є й семантичне навантаження термінів у контексті дипломатичного дискурсу. Наприклад, терміни з позитивним

конотативним забарвленням, такі як «миротворча діяльність» чи «конструктивний діалог», часто використовуються для створення позитивного іміджу країни та її політичних ініціатив. Натомість терміни з негативною конотацією, як-от «економічний тиск» чи «політична ізоляція», вживаються для позначення дій чи явищ, які засуджуються або викликають негативну реакцію у міжнародному співтоваристві. Така класифікація дозволяє виділити основні смислові відтінки, які надаються термінам залежно від політичної ситуації та мети висловлювання.

Таким чином, класифікація дипломатичних термінів за семантико-граматичними ознаками включає поділ на іменникові, дієслівні, прикметникові терміни та складні словосполучення, що відрізняються як за своєю граматичною структурою, так і за семантичною функцією. Розуміння цих відмінностей є важливим для точного тлумачення дипломатичного дискурсу та правильного вживання термінів у текстах міжнародних угод, заяв та виступів. Продовжуючи логічний розвиток класифікації дипломатичних термінів, варто звернути увагу на їхнє функціональне призначення у дипломатичному дискурсі. Термінологія у цій сфері виконує не лише номінативну функцію, описуючи певні явища чи процеси, але й відіграє важливу роль у регуляції відносин між державами. Це стосується, зокрема, термінів, що використовуються для створення умов для дипломатичних маневрів, легітимізації певних дій або формування міжнародних угод. Функціональне призначення термінів тісно пов'язане з їхньою семантичною структурою та граматичною будовою. Наприклад, іменникові терміни часто використовуються для формування юридично значимих концептів, які є ключовими в текстах міжнародних договорів та декларацій. Вони створюють основу для визначення прав і обов’язків сторін, що вступають у дипломатичні відносини, закріплюють статусні категорії та визначають умови співпраці.

Дієслівні терміни, своєю чергою, виконують функцію визначення динамічних процесів, що відбуваються у рамках дипломатичних відносин. Вони описують дії сторін у переговорах, досягнення домовленостей, виконання зобов’язань та введення санкцій. Дієслова, як-от «підписати», «визнати»,

«вирішити», «забезпечити», окреслюють конкретні кроки, які сторони повинні здійснити для досягнення певної мети. Це дозволяє точно фіксувати дії у дипломатичних угодах і протоколах. Прикметникові терміни зазвичай використовуються для уточнення характеристик або якості дипломатичних відносин. Вони вказують на різноманітні аспекти співпраці, наприклад, у словосполученнях «двостороннє партнерство», «економічне співробітництво» або «миротворча місія». Їхня семантична структура містить як описову, так і оцінну інформацію, що дозволяє сформувати цілісну картину того, як описуються ті чи інші дипломатичні заходи або явища. Особливу роль відіграють фразеологічні одиниці та стійкі словосполучення, які утворюють специфічну дипломатичну лексику. Це можуть бути сталі вирази на зразок «встановлення дипломатичних відносин», «зняття економічних санкцій», «принцип невтручання у внутрішні справи», які є не просто термінами, а концептуальними блоками, що передають комплексні політичні реалії. Вони складаються з декількох лексичних одиниць і утворюють єдину семантичну структуру, яка функціонує у межах дипломатичного дискурсу як цілісна одиниця.

Класифікація термінів за семантико-граматичними ознаками дозволяє також виділити особливі групи термінів, які мають політичну або культурну специфіку. Наприклад, у китайському дипломатичному дискурсі часто використовуються терміни, що мають відсилання до традиційних китайських цінностей або ідеологічних настанов, як-от «гармонійне суспільство» (和谐社会) (héxié shèhuì) чи «мирне піднесення» (和平崛起) (hépíng juéqǐ).

Таблиця 1. Класифікація дипломатичних термінів за семантико-граматичними ознаками

Група термінів	Приклади термінів	Семантичні особливості	Функціональна роль
Іменникові терміни	мирне врегулювання, стратегічне партнерство, політичний діалог	Мають стабільне значення, чітко визначають певні поняття чи явища.	Номінація ключових дипломатичних понять, фіксація прав і обов’язків у міжнародних угодах.

Дієслівні терміни	врегулювати, підписати, забезпечити	Передають динамічні дії та процеси у межах дипломатичних відносин.	Визначення дій та процесів між державами, фіксація динамічних змін.
Прикметникові терміни	мирний (мирний процес), економічний (економічна допомога)	Вказують на якісні характеристики понять, сприяють деталізації значення.	Уточнення характеристик, формування деталізованих описів процесів.
Складні словосполучення	дипломатичне врегулювання конфлікту, двосторонні переговори	Мають складну структуру, передають комплексні поняття та явища.	Стисле вираження складних концептів, передача комплексних ідей.
Фразеологічні одиниці	встановлення дипломатичних відносин, зняття економічних санкцій	Є сталими виразами, які функціонують як цілісні одиниці у дипломатичному дискурсі.	Формування дипломатичних повідомлень, узагальнення складних понять.

Такі терміни, окрім свого базового значення, передають культурний підтекст та вказують на історичні та ідеологічні особливості китайської дипломатії. Таким чином, семантико-граматична класифікація термінів не тільки розкриває їхню лексичну природу, але й дозволяє зрозуміти функціональне призначення у дипломатичному дискурсі, вплив на формування політичних відносин, а також їхню роль у міжнародних комунікаціях. Продовжуючи аналіз семантико-граматичної класифікації дипломатичних термінів, варто звернути увагу на їхній вплив на загальне смислове наповнення дипломатичного дискурсу та комунікативні стратегії, які вони визначають. Кожен термін, залежно від свого семантичного навантаження, є інструментом для реалізації певної стратегії: переконання, впливу або маніпуляції. Наприклад, у китайській дипломатії часто використовуються терміни зі значною ідеологічною наповненістю, такі як «спільнота спільної долі» (命运共同体) (mìngyùn gòngtóngtǐ), що підкреслює взаємозалежність країн, створюючи уявлення про їхнє спільне майбутнє.

Такі терміни використовуються для формування міжнародного іміджу Китаю як країни, що виступає за мир та стабільність. Проте цей імідж водночас слугує для легітимізації політики впливу Пекіна у регіональних ініціативах, таких як «Один пояс, один шлях» (一带一路) (yīdài yīlù), де використання

термінів з позитивним конотативним значенням, як-от «розвиток» (发展) (fāzhǎn) та «взаємна вигода» (双赢) (shuāngyíng) створює уявлення про конструктивну співпрацю, незважаючи на економічні та політичні амбіції КНР. У такому контексті граматична структура цих термінів відіграє важливу роль: вживання прикметників на кшталт «спільний» або «мирний» пом'якшує сприйняття термінів, що позначають стратегії розширення впливу.

Іншою важливою особливістю є здатність термінів адаптуватися до конкретного політичного середовища, що визначає їхню контекстуальну гнучкість. Наприклад, терміни на зразок «миротворча діяльність» (和平行动) (hé píng xíng dòng) можуть позначати різні види дій залежно від суб'єкта, який їх застосовує: коли КНР використовує цей термін у контексті своєї миротворчої місії, він означає захист міжнародного миру, проте коли цей термін використовують західні держави стосовно дій у конфліктних регіонах, він може інтерпретуватися як втручання. Це свідчить про важливість семантичної гнучкості термінів, яка дозволяє їм мати кілька інтерпретацій та адаптуватися до дипломатичних цілей. Таким чином, семантико-граматична класифікація не тільки описує структуру термінів, але й вказує на їхню роль у побудові дипломатичного дискурсу, впливі на сприйняття політичних дій і формуванні стратегії комунікації.

1.4. Особливості функціонування китайських дипломатичних термінів у сучасних текстах

Особливості функціонування китайських дипломатичних термінів у сучасних текстах пов'язані з декількома ключовими аспектами: адаптацією до глобальних змін, збереженням культурно-історичної ідентичності та вираженням політичної стратегії Китаю на міжнародній арені. У сучасному дипломатичному дискурсі китайські терміни відіграють не лише комунікативну, але й ідеологічну роль, слугуючи інструментом для формування позиції країни у глобальних питаннях. Це означає, що кожен термін, який вживається у дипломатичних текстах, несе в собі багатошарову смислову структуру, яка відображає як

прагнення Китаю до міжнародної співпраці, так і його політичні амбіції. Китайські дипломатичні терміни мають особливу семантичну структуру, що поєднує традиційні уявлення про політичний устрій, культурні цінності та національну ідентичність. Наприклад, терміни на кшталт «和谐社会» (héxié shèhuì) (гармонійне суспільство) чи «共同发展» (gòngtóng fāzhǎn) (спільний розвиток) відображають концепти гармонії, взаємодопомоги та колективного добробуту, які глибоко вкорінені в китайській культурі. Водночас ці терміни функціонують як інструменти політичного впливу, адже використовуються для підкреслення ролі Китаю як мирного посередника, який прагне досягти стабільності у регіоні. У міжнародних текстах такі терміни покликані створити позитивний образ країни, що прагне до конструктивної взаємодії, але водночас вони містять конотації про перевагу китайської моделі розвитку.

Іншою важливою особливістю функціонування китайських дипломатичних термінів є їхня гнучкість і здатність до зміни значення залежно від контексту. Такі терміни, як «和平发展» (мирний розвиток) (hépíng fāzhǎn) чи «互利共赢» (hùlì gòngyíng) (взаємовигода та взаємовиграш), можуть мати різне значення в залежності від ситуації та адресата повідомлення. Наприклад, у переговорах із західними країнами ці терміни вживаються для демонстрації прагнення до миру та співпраці, тоді як у текстах, спрямованих на внутрішню аудиторію або країни, що розвиваються, вони можуть означати зростання впливу Китаю та його прагнення досягти лідерства у певних галузях. Це дозволяє Китаю гнучко варіювати свою риторику, адаптуючи її до конкретних політичних умов.

Особливе місце займають терміни, що пов’язані із зовнішньополітичними ініціативами КНР, такими як «一带一路» (Один пояс, один шлях). Їхня семантична структура включає не тільки безпосереднє значення економічної та транспортної співпраці, але й глибші конотації, що відображають стратегічні цілі Китаю з розширення свого впливу в Азії, Африці та Європі. Такі терміни виконують функцію маркерів національних інтересів і є засобом просування китайської ідеології мирного розвитку, яка, проте, сприймається не всіма

країнами однозначно. Тому використання таких термінів у міжнародних текстах супроводжується їхньою специфічною інтерпретацією залежно від політичних орієнтирів та інтересів конкретної країни чи регіону. Дипломатичні терміни в китайському дискурсі також можуть слугувати для окреслення позиції Китаю у питаннях міжнародної безпеки. Наприклад, терміни на зразок «反恐合作» (fǎnkǒng hézuò) (співпраця у боротьбі з тероризмом) та «国际安全机制» (guójì ānquán jīzhì) (міжнародний механізм безпеки) часто використовуються для демонстрації активної ролі Китаю у глобальній безпеці. Ці терміни функціонують як засоби легітимації дій Пекіна на міжнародній арені, водночас підкреслюючи його відмінність від західних підходів до вирішення питань безпеки. У китайських текстах такі терміни часто мають позитивне забарвлення, акцентуючи на стабільності, взаємодопомозі та захисті миру. Однак у міжнародному контексті їхнє використання може трактуватися як прагнення до контролю та впливу у конфліктних регіонах.

Ще однією важливою особливістю є активне використання китайськими дипломатами метафор та образних виразів, що є складовою частиною дипломатичних термінів. Наприклад, термін «命运共同体» (спільнота єдиної долі) є не лише концептом, що означає співпрацю та взаємну підтримку, а й символом стратегічної візії Китаю на майбутнє міжнародних відносин. Використання цього терміна створює уявлення про необхідність тісної інтеграції та співпраці, однак водночас він містить підтекст створення нового світового порядку, де Китай відіграватиме одну з провідних ролей. Такі метафоричні терміни дозволяють не лише передати основні політичні настанови, але й створити символічне бачення майбутнього розвитку.

Метафора в мовленні політиків має специфічні риси, що зумовлені соціальними та функціональними чинниками, які виходять за межі мовних норм. Політики прагнуть донести свої ідеї та погляди до аудиторії, залучаючи нових прихильників. Тому для них важливими є когнітивні, комунікативні та прагматичні функції метафор, що дозволяють ефективно впливати на сприйняття і відгук слухачів (Вознюк Г., Куньч М., 2018, с. 237).

Таким чином, китайські дипломатичні терміни у сучасних текстах функціонують як засоби політичного впливу, ідеологічної адаптації та формування міжнародного іміджу країни. Їхня багатошаровість, гнучкість та адаптивність роблять їх важливими елементами комунікативних стратегій Китаю, що відображають як прагнення до співпраці, так і приховані амбіції країни щодо її ролі у глобальній політиці. Продовжуючи аналіз особливостей функціонування китайських дипломатичних термінів у сучасних текстах, варто звернути увагу на те, як вони впливають на сприйняття Китаю як міжнародного гравця. Однією з ключових характеристик є використання таких термінів для формування конкретного наративу, що підкреслює готовність Китаю брати на себе відповідальність за розвиток світової спільноти, просувати власні ініціативи та забезпечувати стабільність у регіонах. Це спостерігається у термінології, пов'язаній із концепцією «м'якої сили» (软实力) (ruǎn shílì), де через лексичний вибір створюється образ країни, що будує свою міжнародну політику на основі культурного, економічного та політичного впливу без застосування прямої сили.

Такі терміни, як «中国梦» (Zhōngguó mèng) (Китайська мрія) або «中国特色大国外交» (Zhōngguó tèsè dàguó wàijiāoh) (дипломатія великої держави з китайською специфікою), виконують роль символів, які закріплюють політичний та соціальний курс Китаю на міжнародній арені. Вони несуть у собі ідеологічний заряд, що відображає бачення країни свого майбутнього та міжнародної ролі. Наприклад, термін «中国梦» (Zhōngguó mèng) (Китайська мрія) використовувався в промовах китайських політиків, щоб підкреслити прагнення Китаю до національного відродження та побудови сильної, заможної держави. У міжнародному дискурсі цей термін часто має конотативне значення, яке демонструє амбіції країни стати лідером у різних сферах, зокрема економічній, політичній та технологічній. Іншою важливою особливістю функціонування китайських дипломатичних термінів є їхнє використання у створенні нових концепцій та ідей, що мають на меті змінити сприйняття міжнародної спільноти щодо ролі Китаю. Концепції, як-от «новий тип міжнародних відносин» (新型国际关系) (xīnxíng guójì guānxì), що підкреслює рівноправність та взаємовигідну

співпрацю між країнами, або «спільне процвітання» (共同繁荣) (gòngtóng fánróng), що означає прагнення Китаю до розвитку разом із іншими країнами, відображають намагання Пекіна віддалитися від традиційних підходів до глобальної політики. Вони створюють позитивне враження про Китай як ініціатора нових форматів міжнародної взаємодії, що базуються на повазі до суверенітету та територіальної цілісності. Однак за такою риторикою може приховуватися прагнення Пекіна просувати свої інтереси, що робить ці терміни водночас інструментом «м'якої сили» та стратегічного впливу.

Значну роль відіграє також використання дипломатичних термінів для опису взаємодії Китаю з країнами, що розвиваються. Термінологія, пов’язана з «Південно-Південним співробітництвом» (南南合作) (nán nán hézuò), «спільною долею» (命运共同体) (mìngyùn gòngtóngtǐ) або «дипломатією добросусідства» (睦邻外交) (mùlín wàijiāo) підкреслює прагнення досягти партнерських відносин на основі взаємодопомоги та спільного розвитку. Ці терміни не лише визначають концептуальні підходи китайської дипломатії, але й формують наратив про те, що Китай, на відміну від західних держав, не прагне до домінування, а виступає партнером у розвитку для менш розвинених країн. Водночас, така термінологія є частиною більш широкої стратегії Пекіна, яка спрямована на створення глобальної мережі союзників і партнерів, які підтримують позиції Китаю в міжнародних організаціях та конфліктних ситуаціях.

Китайські дипломатичні терміни також активно використовуються для консолідації та підтримки власних внутрішніх політичних ініціатив. Наприклад, термін «економічний коридор» (经济走廊) (jīngjì zǒuláng) з’явився у контексті інвестиційних проектів у Центральній та Південній Азії в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях». Він несе в собі позитивну конотацію взаємопов’язаності та розвитку, хоча на практиці означає створення транспортної інфраструктури, яка закріплює економічну присутність Китаю у стратегічних регіонах. Такі терміни слугують не лише для обґрунтування дій Китаю на міжнародній арені, але й для легітимізації зовнішньої політики уряду перед внутрішньою аудиторією.

Ще однією характерною рисою функціонування китайських дипломатичних термінів є їхня адаптація до політичної риторики інших країн. Це проявляється у використанні нейтральних або позитивно забарвлених термінів у офіційних заявах та документах, що стосуються делікатних питань, таких як територіальні суперечки чи військова співпраця. Такі терміни, як «мирне врегулювання» (和平解决) (hépíng jiějué) чи «забезпечення безпеки» (保障安全) (bǎozhàng ānquán) використовуються для створення образу Китаю як країни, що прагне стабільності, незважаючи на можливе нарощування військової присутності в певних регіонах. Це дозволяє Пекіну уникати прямих конфронтаційних висловлювань, зберігаючи позитивний імідж і при цьому просуваючи власні інтереси. Отже, сучасні китайські дипломатичні терміни виконують багатофункціональну роль у формуванні міжнародного дискурсу. Вони слугують як засобом реалізації стратегічних цілей Китаю на світовій арені, так і інструментом впливу на глобальну політику, легітимізуючи дії уряду як всередині країни, так і за її межами. Завдяки багатозначності, гнучкості та культурно-ідеологічному контексту ці терміни дозволяють Китаю ефективно маневрувати у міжнародних відносинах, просуваючи власні ідеї та формуючи позитивний імідж країни на світовій арені.

1.5. Огляд наукових праць і досліджень з тематики дипломатики в китайській мові

Вивчення дипломатичного дискурсу китайської мови є важливою темою для багатьох дослідників, які прагнуть глибше зрозуміти мовні, культурні та політичні особливості китайської дипломатії. Серед основних науковців, що досліджують цю тематику, можна виділити таких експертів, як Чжан Фен (Zhang Feng), Су Чанхе (Su Changhe), та Сюй Цзінь (Xu Jin). Чжан Фен, дослідник з Університету Фудань, у своїй роботі аналізує вплив китайської дипломатичної мови на міжнародні відносини, зокрема на країни Азійсько-Тихоокеанського регіону. Він наголошує на важливості адаптації дипломатичного дискурсу до

особливостей сприйняття міжнародних партнерів. Його дослідження присвячені також питанню ефективного використання китайських дипломатичних формул, таких як «win-win співпраця» і «новий тип відносин між великими державами», для просування національних інтересів Китаю на світовій арені. Су Чанхе, професор кафедри міжнародних відносин Університету Фудань, зосереджується на дослідженні взаємозв'язку між мовою і політичною комунікацією, а також проблемами розуміння китайської дипломатичної риторики в західному світі. Він підкреслює, що труднощі з розумінням китайської дипломатичної мови зумовлені не лише відмінностями у культурних концептах, але й домінуванням західного дискурсу, який часто не враховує китайську культурну специфіку. Су Чанхе наголошує, що для успішної міжнародної комунікації Китай має зберігати власний мовний суверенітет і просувати свої дипломатичні формули, такі як «п'ять принципів мирного співіснування» і «мирний розвиток». Сюй Цзінь, керівник відділу теорії міжнародної політики в Інституті світової економіки та політики Китайської академії соціальних наук, досліджує семантичні особливості китайської дипломатичної мови та її вплив на сприйняття Китаю у міжнародному середовищі. Він зазначає, що деякі китайські дипломатичні терміни можуть бути складними для розуміння в західному контексті, проте їхню сутність легко сприймають інші не-західні країни, такі як Росія чи держави Південно-Східної Азії. Щодо окремих праць, варто виділити монографію «China's Contemporary Image and Rhetoric Practice», написану Вейсяо Вей (Weixiao Wei), яка зосереджується на аналізі риторичних стратегій та образу Китаю у західних медіа та академічних дослідженнях. Авторка досліджує, як китайська дипломатична мова трансформується у відповідь на міжнародні виклики, зокрема у контексті проєкту «Один пояс, один шлях» і нових форматів дипломатичної взаємодії з країнами, що розвиваються.

Загалом, дослідження дипломатичного дискурсу китайської мови активно розвивається, і з кожним роком з'являється все більше монографій, присвячених цій темі. Це вказує на значущість розуміння специфіки китайського дипломатичного спілкування для формування міжнародних відносин та

ефективного діалогу між Китаєм та світом. Серед провідних іноземних науковців, які досліджують китайський дипломатичний дискурс, варто відзначити таких фахівців, як Горас Кемпбелл, Дін Цзя, та Норман Ферклаф.

Горас Кемпбелл, професор з Сиракузького університету (США), у своїх працях зосереджується на впливі китайської дипломатії на африканські країни. У своїй статті "China in Africa: Challenging US Global Hegemony", він аналізує, як китайська дипломатична мова і термінологія слугують для побудови нових стратегічних альянсів на континенті та протиставлення гегемонії США. Кемпбелл досліджує особливості використання таких дипломатичних термінів, як «мирний розвиток» та «спільне процвітання», що застосовуються для формування позитивного іміджу Китаю в регіоні, демонструючи його як надійного партнера для розвитку і економічного зростання.

Дін Цзя, дослідник з Університету Цінхуа (Китай), активно досліджує особливості перекладу китайських дипломатичних дискурсів на англійську мову, зокрема у контексті відносин Китаю з країнами Африки. Він підкреслює важливість передачі культурно специфічних елементів китайської мови для забезпечення адекватного розуміння дипломатичних формул у міжнародному контексті. У своїй статті "On English translation of Chinese diplomatic discourses from the perspective of pragmatic triadic relations", Дін Цзя розглядає проблеми, з якими стикаються перекладачі під час роботи з дипломатичними термінами, що мають особливу культурну конотацію. Норман Ферклаф, відомий британський лінгвіст і засновник критичного дискурс-аналізу, також зробив вагомий внесок у дослідження китайської дипломатичної мови. Хоча його основні дослідження зосереджені на загальному дискурс-аналізі політичної мови, Ферклаф детально аналізує китайський дипломатичний дискурс у своїх пізніших роботах, досліджуючи, як за допомогою специфічної термінології Китай формує свої політичні наративи і взаємодіє з іншими державами на світовій арені. Ці дослідники роблять значний внесок у розуміння китайської дипломатичної мови та її впливу на міжнародні відносини, зокрема у контексті зростання впливу Китаю на світову політику.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглянуто основні теоретичні аспекти дипломатичної термінології в китайській мові, що включають її зміст, семантичну структуру, класифікацію та особливості функціонування в сучасних дипломатичних текстах. Дипломатична термінологія виконує не лише номінативну, але й комунікативну функцію, оскільки слугує засобом передачі офіційної позиції держави та сприяє взаєморозумінню між країнами. Особливістю дипломатичної термінології є її здатність адаптуватися до контексту, відображаючи культурні та політичні особливості, а також забезпечуючи точність і чіткість у міжнародному спілкуванні.

Семантична структура термінів у китайській дипломатії включає як базове лексичне значення, так і додаткові конотації, що змінюються в залежності від контексту. Ці конотації можуть мати важливе значення для розуміння політичного підтексту та впливу на комунікативну ситуацію. Водночас семантична багатозначність забезпечує гнучкість термінів, дозволяючи їм адаптуватися до політичних та культурних обставин, що є важливим для коректної інтерпретації дипломатичного дискурсу.

Класифікація термінів за семантико-граматичними ознаками показує різноманіття лексико-граматичних форм, від іменників, дієслів та прикметників до складних словосполучень і фразеологічних одиниць. Ці терміни мають стабільну структуру та виконують важливу роль у регулюванні дипломатичних відносин, формуванні політичних угод і узгодженні стратегій між державами. Сучасний китайський дипломатичний дискурс відзначається активним використанням метафоричних і культурно забарвлених термінів, що слугують інструментом для просування політичних позицій Китаю та підтримки його міжнародного іміджу.

Таким чином, китайська дипломатична термінологія є багатофункціональною системою, яка поєднує в собі семантичну гнучкість,

граматичну варіативність та культурно-історичні конотації, що дозволяє ефективно адаптуватися до змін у міжнародній політиці.

РОЗДІЛ 2
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Структурні особливості дипломатичних термінів у китайській мові

Структурно-семантичний аналіз дипломатичних термінів китайської мови є важливим аспектом вивчення мови та міжкультурної комунікації. Дипломатичні терміни являють собою специфічну лексичну групу, що відображає політичні, економічні та культурні реалії Китаю, а також особливості дипломатичного дискурсу. Аналіз таких термінів дозволяє глибше зрозуміти логіку побудови мови, її внутрішню структуру та змістове наповнення, що особливо важливо при перекладі та вивченні китайської мови в контексті міжнародних відносин.

З точки зору структури, дипломатичні терміни китайської мови можуть складатися як з одного ієрогліфа, так і з кількох ієрогліфів, які утворюють багатокомпонентні конструкції. Односкладові терміни, як правило, позначають загальні поняття та основні категорії дипломатичної діяльності, такі як «国» (держава), «会» (зустріч) тощо. Багатоскладові терміни, які є більш специфічними та деталізованими, складаються з кількох ієрогліфів, що формують цілісні словосполучення, наприклад, «外交政策» (зовнішня політика), «国际关系» (міжнародні відносини). Структурний аналіз термінів дозволяє визначити не лише граматичні особливості побудови термінологічних одиниць, але й їхню морфологічну та синтаксичну роль у реченні. Семантичний аналіз передбачає вивчення значення дипломатичних термінів у контексті їхнього використання та функціонального навантаження. Дипломатична термінологія китайської мови часто має глибокі історичні корені, відображає специфіку китайського світогляду та особливості політичної культури. Наприклад, термін «和谐» (гармонія) у дипломатичному контексті набуває не лише значення відсутності конфліктів, але й прагнення до досягнення балансу та співіснування різних сил. Водночас багато термінів можуть мати відмінні значення в залежності

від контексту, в якому вони вживаються. Це зумовлено тим, що китайська мова є багатозначною, а кожен ієрогліф може мати кілька семантичних відтінків.

Важливим аспектом структурно-семантичного аналізу є врахування культурно-національної специфіки, яка виявляється в особливостях дипломатичного дискурсу Китаю. Багато термінів, що використовуються в китайській дипломатії, не мають прямих відповідників у інших мовах, оскільки вони відображають унікальні концепції та підходи до вирішення міжнародних питань. Наприклад, термін «人类命运共同体» (спільнота єдиної долі людства) є унікальним китайським концептом, що поєднує в собі філософські ідеї гармонійного співіснування та спільного розвитку. У процесі перекладу таких термінів виникають складнощі, оскільки потрібно враховувати не лише лексичне значення, але й культурний підтекст та політичну інтерпретацію. Окремо слід розглянути процес утворення нових дипломатичних термінів у сучасній китайській мові. З розвитком міжнародних відносин та зміною політичної ситуації з'являються нові реалії, які потребують відповідних лексичних позначень. Утворення нових термінів відбувається за допомогою таких методів, як калькування, запозичення або створення композитних лексичних одиниць. Наприклад, багато сучасних дипломатичних термінів формуються шляхом калькування англійських або інших іноземних слів, таких як «全球化» (глобалізація), «合作共赢» (співпраця для взаємної вигоди). Це свідчить про активний вплив глобалізаційних процесів на китайську мову та її термінологію.
Структурно-семантичний аналіз також включає дослідження полісемії та омонімії в дипломатичних термінах. Полісемія є характерною рисою китайської мови, що ускладнює процес розуміння та перекладу термінологічних одиниць. Один і той самий термін може мати кілька значень залежно від контексту, а також набувати різного смислового навантаження у політичних та дипломатичних текстах. Наприклад, термін «战略» (стратегія) може вживатися як у вузькому сенсі — для позначення військової стратегії, так і в ширшому — для позначення політичного курсу держави.

Таким чином, структурно-семантичний аналіз дипломатичних термінів китайської мови дозволяє глибше зрозуміти не лише мовну систему, а й особливості дипломатичного дискурсу Китаю. Цей аналіз є важливим інструментом для дослідників, перекладачів та дипломатів, оскільки він забезпечує розуміння культурно-національних аспектів та специфіки дипломатичної термінології, що є ключовим для успішної комунікації у міжнародній сфері.

Структурні особливості дипломатичних термінів у китайській мові відображають складність та багатогранність цієї лексичної групи, оскільки терміни у дипломатичному дискурсі мають специфічну форму, що поєднує елементи різних лексичних категорій і частин мови. Оскільки китайська мова має аналітичну структуру, де слова не змінюють свою форму, а відмінності виражаються через поєднання ієрогліфів, дипломатичні терміни, як правило, утворюються шляхом комбінування кількох ієрогліфів, що мають певне значення. Таке поєднання дозволяє створювати лексичні одиниці з досить глибоким семантичним навантаженням.

Залежно від своєї структури, дипломатичні терміни можуть бути односкладовими, двоскладовими та багатоскладовими. Односкладові терміни часто є базовими елементами, що позначають загальні поняття, такі як «国» (держава), «会» (зустріч), «事» (справа), «议» (обговорення), і використовуються у більш складних термінах для створення складних лексичних конструкцій. Вони можуть слугувати основою для утворення двоскладових термінів, які є типовими для сучасної китайської дипломатичної мови. Двоскладові терміни зазвичай поєднують два ієрогліфи, кожен з яких вносить свій зміст у значення терміну. Наприклад, «外交» (зовнішня політика) утворюється від «外» (зовнішній) і «交» (взаємодія), що вказує на зв’язок між зовнішніми справами держави та міжнародними відносинами.

Багатоскладові терміни, які можуть складатися з трьох і більше ієрогліфів, використовуються для детального опису складних понять та явищ, що

зустрічаються у дипломатичному дискурсі. Такі терміни часто формуються шляхом приєднання різних ієрогліфів, що уточнюють значення основного терміну або створюють нові значення шляхом комбінування кількох лексичних одиниць. Наприклад, термін «国际关系理论» (теорія міжнародних відносин) включає «国际» (міжнародний), «关系» (відносини) і «理论» (теорія), кожен з яких окремо має своє значення, а разом утворюють єдиний термін, що описує конкретну наукову концепцію. Такі терміни є типовими для китайської дипломатичної мови, оскільки вони дозволяють створювати нові поняття для опису специфічних реалій міжнародної політики та міждержавних відносин.

Щодо морфологічної структури, більшість дипломатичних термінів у китайській мові мають іменникову або дієслівну форму. Іменникові терміни зазвичай позначають суб'єкти або об'єкти дипломатичної діяльності, такі як «大使» (посол), «协议» (угода), «组织» (організація), у той час як дієслівні терміни описують дії та процеси, пов'язані з дипломатією, наприклад, «谈判» (вести переговори), «访问» (відвідувати з візитом). Це розподілення є важливим з точки зору граматичної категоризації, оскільки дозволяє правильно визначати роль кожного терміну у реченні та встановлювати логічні зв'язки між словами.

Важливим структурним елементом є утворення термінів за допомогою суфіксів та префіксів, які додаються до основного ієрогліфа або словосполучення. Це явище часто спостерігається у багатоскладових термінах, де префікси та суфікси виконують уточнюючу роль. Наприклад, суфікс «-化» у терміні «全球化» (глобалізація) означає процес перетворення чогось на глобальне, а префікс "非-" у терміні «非传统安全» (нетрадиційна безпека) вказує на заперечення традиційних підходів. Таке використання суфіксів та префіксів значно розширює можливості для утворення нових термінів, забезпечуючи гнучкість та адаптивність китайської дипломатичної мови.

Таблиця 2. Структурно-семантичний аналіз дипломатичних термінів китайської мови

Тип терміну	Приклад	Кількість ієрогліфів	Структура терміну	Значення терміну	Граматична категорія	Коментар
Односкладовий	国 (guó)	1	Базовий ієрогліф	Держава	Іменник	Використовується як основа термінів
Двоскладовий	外交 (wàijiāo)	2	Поєднання двох ієрогліфів	Зовнішня політика	Іменник	Створює нове поняття шляхом злиття
Багатоскладовий	国际关系 (guójì guānxì)	4	Композитне словосполучення	Міжнародні відносини	Іменник	Об’єднує два терміни для уточнення
Суфіксальне утворення	全球化 (quánqiúhuà)	3	Додавання суфіксу '-化'	Глобалізація	Іменник	Суфікс '-化' вказує на процес
Префіксальне утворення	非传统 (fēi chuántǒng)	3	Додавання префіксу '非-'	Нетрадиційний	Іменник	Префікс '非-' заперечує традиційність
Складне словосполучення	外交政策优先领域 (wàijiāo zhèngcè yōuxiān lǐngyù)	8	Комплексне словосполучення	Пріоритетні сфери зовнішньої політики	Іменник	Поєднання кількох компонентів для створення складного терміну

Окрім морфологічних особливостей, важливим аспектом структурних особливостей є синтаксична побудова дипломатичних термінів. Багато термінів мають структуру, що нагадує складне іменникове словосполучення з використанням атрибутивних та визначальних елементів. Це дозволяє створювати чіткі, зрозумілі та лаконічні формулювання, що мають конкретне значення у дипломатичному дискурсі. Наприклад, термін «外交政策优先领域» (пріоритетні сфери зовнішньої політики) включає головний термін «外交政策» (зовнішня політика) та додаткові атрибутивні елементи «优先领域» (пріоритетні сфери), що визначають, які саме аспекти політики розглядаються як пріоритетні. Така структура сприяє точному передаванню інформації та дозволяє уникнути багатозначності, що є важливим у контексті дипломатичного спілкування.

2.2. Лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів

Лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів охоплюють вивчення їхньої значеннєвої структури, внутрішнього змісту, а також особливостей функціонування в мовленні. Дипломатичні терміни, на відміну від загальновживаних слів, мають вузькоспеціалізоване значення та функціюють у межах офіційного та політичного дискурсу, відображаючи специфіку міжнародних відносин, політичних процесів та міждержавної комунікації. Вивчення лексико-семантичних характеристик таких термінів дозволяє виявити їхню семантичну природу, обсяг значення та семантичні зв'язки з іншими термінами, що є особливо важливим для забезпечення адекватного розуміння дипломатичного дискурсу. Однією з основних лексико-семантичних особливостей дипломатичних термінів є їхня здатність передавати не лише денотативне (основне) значення, але й коннотативне, яке може мати додаткове смислове навантаження, що залежить від контексту, в якому вони використовуються. Наприклад, термін «мирне врегулювання» (和平解决) має очевидне денотативне значення, що передбачає завершення конфлікту без застосування сили. Однак у певному політичному контексті цей термін може набувати коннотативних відтінків, таких як пасивність, поступки або компроміс з боку однієї зі сторін. Таким чином, розуміння коннотативного значення терміну залежить від знання специфічних обставин і політичного підтексту.

Багато дипломатичних термінів мають полісемантичний характер, тобто здатні набувати різних значень залежно від сфери вживання. Це зумовлено багатозначністю слів та їхньою здатністю входити до складу різних термінологічних груп. Наприклад, термін «партнерство» (伙伴关系) може вживатися у контексті міждержавних відносин, економічної співпраці або військових альянсів. У кожному з цих випадків термін набуває специфічного значення, яке залежить від контексту його використання. Це ускладнює процес

перекладу таких термінів, оскільки необхідно враховувати не лише лексичне значення, але й додаткові смислові відтінки, що виникають у конкретній ситуації. Важливою лексико-семантичною характеристикою дипломатичних термінів є їхня здатність до утворення складних семантичних полів, які об'єднують терміни зі схожими або взаємопов'язаними значеннями. Наприклад, терміни «переговори» (谈判), «консультації» (磋商), «діалог» (对话) та «дебати» (辩论) утворюють семантичне поле, що охоплює різні форми обговорення та комунікації у дипломатичній сфері. Кожен з цих термінів має своє окреме значення, але всі вони належать до однієї семантичної групи, оскільки позначають форми взаємодії між сторонами у процесі вирішення міжнародних питань. Вивчення семантичних полів дипломатичних термінів дозволяє виявити внутрішні зв'язки між ними та зрозуміти, як вони функціонують у складі більш загальних термінологічних систем.

Ще однією лексико-семантичною характеристикою є здатність дипломатичних термінів до значеннєвого розвитку та зміни. Під впливом соціальних, політичних та культурних факторів значення термінів можуть змінюватися або розширюватися. Наприклад, термін «глобалізація» (全球化), який спочатку позначав процес економічної та культурної інтеграції, сьогодні набув більш комплексного значення, включаючи такі аспекти, як взаємозалежність країн, екологічна політика та глобальне управління. Зміни у значенні термінів відбуваються поступово та можуть бути пов'язані із загальною зміною світового порядку, появою нових геополітичних викликів та розвитком міжнародних відносин. Тому лексико-семантичний аналіз дипломатичних термінів повинен враховувати історичний контекст та динаміку їх розвитку.

Лексико-семантичний аналіз також охоплює дослідження термінів, що позначають абстрактні поняття та політичні концепції, які важко перекласти або адаптувати до інших мов. Це особливо стосується термінів, що мають глибокі культурні корені та відображають специфічні для певної нації чи регіону політичні та соціальні уявлення. Наприклад, термін «спільнота єдиної долі людства» (人类命运共同体) є унікальним китайським політичним концептом,

який передбачає співіснування всіх народів на засадах миру та гармонії. Він не має прямого відповідника в англійській чи інших європейських мовах, тому його переклад та інтерпретація можуть викликати труднощі. Аналіз таких термінів вимагає глибокого розуміння культурно-національного контексту та політичної системи країни, що їх використовує.

Таким чином, лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів визначаються їхньою багатозначністю, здатністю утворювати складні семантичні поля, а також їхньою динамікою значеннєвого розвитку та зміни. Дослідження цих характеристик є важливим для забезпечення адекватного розуміння дипломатичного дискурсу, його інтерпретації та перекладу, що є ключовими елементами успішної міжкультурної комунікації та ефективного ведення міжнародних переговорів. Ще однією важливою лексико-семантичною характеристикою дипломатичних термінів є їхній прагматичний аспект, який виявляється у залежності змісту термінів від ситуації спілкування та інтенцій комунікантів. У дипломатичному дискурсі терміни можуть використовуватися для досягнення певних комунікативних цілей, таких як створення позитивного іміджу країни, пом'якшення негативних повідомлень або навпаки — акцентування на проблемах і конфліктах. Так, у дипломатичних заявах часто вживаються терміни з позитивним конотативним забарвленням, які підкреслюють конструктивну позицію країни, наприклад, «співпраця» (合作), «партнерство» (伙伴关系), «взаєморозуміння» (互谅互让). У такий спосіб терміни виконують прагматичну функцію, допомагаючи реалізувати комунікативні стратегії дипломатів і представників держав.

Особливістю дипломатичних термінів є також їхня здатність до метафоризації, тобто використання метафоричних образів для передання складних понять та ідей. У дипломатичному дискурсі часто вживаються метафоричні терміни, які дозволяють більш наочно і доступно пояснювати політичні реалії та ситуації. Наприклад, термін «залізна завіса» (铁幕) використовується для опису політичного розмежування між країнами, що мають різні ідеологічні та соціально-політичні системи. Іншим прикладом може бути

термін «заморожені конфлікти» (冷冻冲突), що позначає конфлікти, які тривалий час залишаються нерозв'язаними, але водночас не призводять до відкритого протистояння. Такі метафори не лише роблять мову дипломатії більш виразною, але й полегшують процес сприйняття та інтерпретації складних політичних ситуацій. Метафоризація термінів часто поєднується з евфемізацією — процесом заміни прямих, жорстких або негативно забарвлених термінів більш нейтральними або позитивними. Це дозволяє дипломатам уникати конфліктних ситуацій, зменшувати гостроту висловлювань та підтримувати нейтральний тон комунікації. Наприклад, замість використання терміну «війна» (战 争) у дипломатичних текстах часто вживаються терміни «збройний конфлікт» (武装冲突) або «криза» (危机), що пом'якшує сприйняття ситуації та зменшує емоційне навантаження. Така евфемістична лексика є важливим елементом дипломатичного спілкування, оскільки вона сприяє збереженню позитивного іміджу сторін та запобіганню ескалації конфліктів.

Окремої уваги заслуговують лексико-семантичні трансформації, які виникають під час перекладу дипломатичних термінів з китайської мови на інші мови та навпаки. Через культурні та ментальні відмінності між китайським та європейським світоглядом багато термінів можуть втрачати своє оригінальне значення або набувати нових смислових відтінків у процесі перекладу. Наприклад, термін «спільнота єдиної долі людства» (人类命运共同体) у китайській мові містить багатозначне навантаження, що поєднує філософські та політичні концепти. У перекладі на англійську мову цей термін може втратити частину своїх культурних конотацій, оскільки в англомовному дискурсі подібні концепти відсутні. Таким чином, лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів можуть зазнавати змін залежно від культурного контексту, у якому вони вживаються.

Проблеми перекладу дипломатичних термінів стають ще більш очевидними у випадках, коли терміни мають національно-специфічний характер, тобто відображають унікальні для певної країни культурні, історичні або політичні реалії. Наприклад, терміни, що позначають традиційні китайські

політичні концепти, такі як «大同» (велика єдність) або «和而不同» (гармонія у різноманітності), важко передати іншими мовами через їхню складну символіку та культурну значущість. У таких випадках перекладачі змушені шукати компроміс між збереженням оригінального значення та адаптацією термінів до іншої мовної культури, що іноді призводить до втрати або спрощення частини змісту. Це свідчить про те, що лексико-семантичні характеристики дипломатичних термінів тісно пов’язані з культурно-національною специфікою, яку необхідно враховувати при перекладі та міжкультурній комунікації. Таким чином, дипломатичні терміни китайської мови мають багаторівневу семантичну структуру, яка включає як денотативні, так і коннотативні значення, прагматичне навантаження, а також культурні конотації. Їхня лексико-семантична природа визначається складними зв’язками між значенням, контекстом та функцією у дипломатичному дискурсі. Це робить лексико-семантичний аналіз таких термінів важливим завданням для дослідників, які прагнуть глибше зрозуміти специфіку дипломатичного спілкування та його вплив на міжнародні відносини.

2.3. Основні типи термінологічних одиниць у дипломатичному дискурсі

Основні типи термінологічних одиниць у дипломатичному дискурсі охоплюють широкий спектр лексичних елементів, що використовуються для позначення різних аспектів дипломатичної діяльності. Термінологічні одиниці дипломатичного дискурсу відіграють важливу роль у побудові комунікації між країнами та надають можливість формулювати політичні концепції, виражати позицію держави з певних питань, а також забезпечувати чіткість і однозначність у процесі переговорів. Ці одиниці можуть мати різну граматичну структуру, змістове наповнення та функціональне навантаження, що дозволяє класифікувати їх на кілька основних типів. Першим типом термінологічних одиниць у дипломатичному дискурсі є терміни, що позначають основні суб’єкти міжнародних відносин, такі як "держава", "уряд", "дипломатичне представництво" або "міжнародна організація". Ці терміни відображають

структуру та учасників дипломатичного процесу, виступаючи основою для формулювання більш складних термінів та словосполучень. Наприклад, термін "міжнародна організація" використовується для позначення суб'єктів, які об'єднують декілька держав і мають на меті координацію спільних дій у певній сфері, таких як ООН, СОТ або НАТО. Такі терміни є базовими для дипломатичної мови, оскільки вони чітко визначають сторони, залучені у процес міжнародних відносин, і задають основні рамки комунікації.

Другий тип термінологічних одиниць включає терміни, що позначають процеси та дії у дипломатичній сфері. Це такі терміни, як "переговори", "обговорення", "консультації", "ратифікація", "санкції", які описують конкретні дії та процедури, що використовуються у взаємодії між державами. Ці терміни мають чітко визначене значення та регламентоване використання у дипломатичних текстах, що забезпечує однозначність тлумачення та знижує ризик виникнення непорозумінь. Наприклад, термін "ратифікація" описує офіційне затвердження міжнародної угоди урядом або парламентом держави, що надає цій угоді юридичну силу. Такі терміни є необхідними для формулювання дипломатичних документів, міжнародних договорів та комюніке, оскільки вони визначають конкретні етапи та механізми взаємодії між сторонами. Третім типом є термінологічні одиниці, що описують результати дипломатичної діяльності, зокрема такі терміни, як "угода", "договір", "протокол", "меморандум", "декларація". Вони використовуються для позначення документів, які підсумовують результати переговорів та зафіксовують домовленості між сторонами. Кожен з цих термінів має свою специфіку та відрізняється за змістом та обсягом прав і зобов'язань, які він передбачає. Наприклад, "договір" є найбільш вагомою формою міжнародного зобов'язання, що регулює права та обов'язки сторін, тоді як "меморандум" може слугувати лише для фіксації намірів без створення юридичних зобов'язань. Вивчення таких термінів є важливим для розуміння типології дипломатичних документів та їхньої ролі у міжнародних відносинах. Четвертим типом є терміни, що позначають політичні та ідеологічні концепції, такі як "глобалізація", "колективна безпека", "стратегічне

партнерство", "м’яка сила".. Ці терміни мають комплексне значення та включають широке коло аспектів, що відображають політичні цілі та стратегічні підходи держав у міжнародних відносинах. Наприклад, термін "м’яка сила" описує здатність держави впливати на інші країни не через застосування сили, а завдяки культурним, ідеологічним або економічним засобам. Такі терміни відіграють важливу роль у формуванні зовнішньої політики країни та забезпечують її позиціонування на міжнародній арені. Вони також можуть використовуватися як інструменти створення позитивного іміджу країни та просування її інтересів у світовій політиці.

П’ятий тип охоплює термінологічні одиниці, що позначають регіональні та геополітичні особливості, зокрема такі терміни, як "регіональна інтеграція", "геополітичний альянс", "регіональне лідерство". Ці терміни відображають специфіку міжнародних відносин у певних регіонах або між певними групами країн. Наприклад, термін "регіональна інтеграція" описує процес об’єднання країн регіону з метою створення спільних інституцій та економічного простору, як це відбувається у рамках Європейського Союзу або АСЕАН. Вони важливі для розуміння політичної динаміки у певних частинах світу та дозволяють чітко окреслити особливості міжнародних відносин у конкретному геополітичному контексті. Ці п’ять типів термінологічних одиниць утворюють основу дипломатичного дискурсу та забезпечують ефективне спілкування між державами. Вони виконують не лише комунікативну функцію, але й концептуальну, оскільки допомагають структурувати та упорядковувати дипломатичні знання. Розуміння різних типів термінів є ключовим для успішної міжкультурної комунікації, перекладу дипломатичних текстів та розробки міжнародних політичних стратегій. Крім основних типів термінологічних одиниць у дипломатичному дискурсі, варто також звернути увагу на їхню взаємодію та функціональне використання в контексті дипломатичних комунікацій. Дипломатичні терміни не існують ізольовано, вони утворюють складні семантичні мережі та контекстуальні зв’язки, що забезпечують багаторівневу побудову змісту дипломатичних текстів і висловлювань. Завдяки

цьому дипломатичний дискурс стає більш структурованим, логічно послідовним та зрозумілим для всіх учасників міжнародних відносин.

Функціонально дипломатичні терміни можна розділити на кілька категорій, що виконують різні комунікативні завдання у дипломатичному спілкуванні. Одні терміни використовуються для формулювання офіційних заяв та рішень, наприклад, "резолюція", "постанова", "декларація". Їхня основна функція полягає в офіційному повідомленні про позицію країни або міжнародної організації щодо певного питання, а також у встановленні норм і правил поведінки, яких повинні дотримуватися всі сторони. Ці терміни створюють чіткі юридичні рамки для міжнародного права та регулюють взаємодію між державами на офіційному рівні. Інші терміни використовуються для опису дій, процесів та процедур, що мають місце під час переговорів або консультацій. Це такі терміни, як "переговорний процес", "узгодження", "компроміс", "пошук консенсусу". Вони відіграють важливу роль у створенні спільного дискурсивного простору, де сторони можуть обговорювати спірні питання, шукати рішення та досягати домовленостей. Застосування таких термінів у дипломатичних текстах сприяє зниженню конфліктності висловлювань, допомагає створювати позитивний тон комунікації та підтримувати атмосферу співпраці між сторонами. Це дозволяє уникати жорсткої конфронтаційної риторики та зосереджувати увагу на конструктивних підходах до вирішення проблем.

Окрему групу становлять терміни, які описують різноманітні форми співпраці, партнерства та взаємодії між державами, такі як "двостороннє співробітництво", "мультисторонні переговори", "стратегічне партнерство". Ці терміни мають важливе значення для встановлення дипломатичних відносин і визначення рівня та форми співпраці між країнами. Використання таких термінів дозволяє окреслити формат співпраці, її межі та пріоритетні напрямки. Наприклад, термін "стратегічне партнерство" використовується для опису тісних відносин між країнами, які співпрацюють у широкому спектрі галузей, таких як безпека, економіка, технології. У той час як термін "двостороннє співробітництво" може

стосуватися конкретних проектів або ініціатив у певних сферах, не охоплюючи всі аспекти взаємодії між країнами.

Важливо зазначити, що дипломатичні терміни можуть виконувати різні функції залежно від контексту їхнього використання. Один і той самий термін може мати різне смислове навантаження, якщо він використовується у дипломатичному документі, у виступі представника країни або у повідомленні для преси. Наприклад, термін "санкції" може мати чітко визначене юридичне значення у міжнародних договорах, але водночас у політичних заявах він може використовуватися для підкреслення політичного тиску або засудження дій іншої країни. Така багатозначність і контекстуальна варіативність є характерною рисою дипломатичних термінів і вимагає особливої уваги під час їх аналізу та перекладу. Важливою характеристикою дипломатичних термінів є також їхня здатність до трансформації у процесі зміни політичного та соціального контексту. Нові терміни можуть виникати як реакція на певні події або зміни у міжнародних відносинах, а вже існуючі терміни можуть набувати нових значень або відтінків. Наприклад, термін "гібридна війна" (hybrid warfare) увійшов у дипломатичний дискурс відносно недавно і позначає новий тип військової агресії, що поєднує традиційні та нетрадиційні методи ведення бойових дій. Інший приклад — термін "зміцнення довіри" (confidence-building), який раніше стосувався лише військової сфери, а зараз застосовується у ширшому контексті для опису будь-яких заходів, спрямованих на підвищення прозорості та зменшення напруженості між державами.

Усе це свідчить про те, що дипломатичні терміни є динамічними та відкритими до змін мовними одиницями, які адаптуються до потреб міжнародної комунікації. Вони не лише відображають поточний стан міжнародних відносин, але й впливають на їхню еволюцію, визначаючи спосіб, у який країни комунікують одна з одною, формулюють свої інтереси та досягають домовленостей. У цьому контексті розуміння різних типів термінологічних одиниць і їхнього функціонування є ключовим для успішного ведення

дипломатичних переговорів та забезпечення ефективної міжкультурної комунікації на міжнародному рівні.

2.4. Семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами

Семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами є наслідком різних культурних, політичних та історичних контекстів, у яких ці терміни сформувалися. Кожна мова має свою унікальну систему лексичних одиниць, яка відображає світогляд та політичні реалії відповідної нації, що значною мірою впливає на їхню семантику. У контексті дипломатичних термінів ці відмінності стають особливо помітними, оскільки кожен термін має свою специфічну функцію у висловлюваннях, що стосуються міжнародних відносин, зовнішньої політики та взаємодії між державами. Перш за все, варто зазначити, що китайські дипломатичні терміни часто мають ширший семантичний обсяг у порівнянні з українськими відповідниками. Це пов’язано з тим, що китайська мова є ієрогліфічною, де кожен ієрогліф може мати декілька значень, і, відповідно, терміни можуть набувати додаткових відтінків значення залежно від контексту. Наприклад, китайський термін "和谐" (héxié), який часто перекладається як "гармонія", у дипломатичному контексті може означати не лише відсутність конфліктів, але й прагнення до досягнення балансу інтересів між різними сторонами, підтримання стабільності та співіснування на засадах рівноправності. Український відповідник "гармонія" не має такого широкого семантичного поля і сприймається здебільшого як стан спокою та рівноваги, що звужує його значення у порівнянні з китайським терміном.

Крім того, багато китайських дипломатичних термінів мають глибокий культурний підтекст, який важко передати в українській мові без втрати частини змісту. Наприклад, термін "大同" (dàtóng), що у китайській мові означає "велика єдність" і відображає ідеал гармонійного співіснування всіх народів, є частиною

давньої китайської філософської традиції. Він походить з конфуціанського вчення та має багатозначний символічний зміст, який включає ідеї соціальної гармонії, моральної справедливості та всезагального благополуччя. В українській мові немає прямого відповідника, який міг би адекватно передати всі ці значення, що створює труднощі під час перекладу та інтерпретації. У такому випадку доводиться використовувати пояснювальні переклади або створювати нові терміни, що не завжди дозволяє зберегти оригінальний смисл. Семантичні відмінності також проявляються у використанні метафоричних термінів, які є типовими для дипломатичного дискурсу обох мов, але мають різні культурні корені та стилістичні особливості. Наприклад, у китайській дипломатичній мові часто використовуються метафори, що пов’язані з природними явищами, такими як "море", "гора", "вода". Це зумовлено традиційним китайським світоглядом, де природа є джерелом натхнення та мудрості. Термін "风雨同舟" (fēngyǔ tóngzhōu), що дослівно перекладається як "разом у човні під дощем і вітром", використовується для опису союзників, які разом долають труднощі. В українській дипломатичній мові подібні метафори можуть мати інший культурний зміст або взагалі не використовуватися, що вимагає адаптації під час перекладу.

Іншою відмінністю є використання в китайській дипломатичній мові термінів, які позначають політичні концепти та ідеологічні доктрини, характерні саме для китайської політичної системи. Такі терміни, як "中国特色" (zhōngguó tèsè), що означає "з китайською специфікою", відображають унікальні риси китайського соціалістичного ладу та політики, які не мають аналогів у політичній термінології української мови. Наприклад, термін "соціалізм з китайською специфікою" описує економічну та соціальну модель Китаю, яка поєднує соціалістичні принципи з елементами ринкової економіки. Для українського політичного контексту подібний термін є малозрозумілим, оскільки не відображає реалій, характерних для української політичної системи. Деякі китайські дипломатичні терміни, що мають абстрактне значення, також можуть мати різні семантичні інтерпретації залежно від контексту їхнього використання.

Наприклад, термін "和平发展" (hépíng fāzhǎn), що перекладається як "мирний розвиток", у китайському дискурсі використовується для опису зовнішньої політики Китаю, яка передбачає досягнення економічного зростання без конфліктів та агресії. Проте у міжнародному контексті цей термін може інтерпретуватися як політична стратегія, що передбачає поступове розширення впливу Китаю у світі без застосування військової сили. В українській дипломатичній мові відповідний термін "мирний розвиток" зазвичай не має таких політичних конотацій і розуміється лише як відсутність конфліктів і збройного протистояння.

Щодо української дипломатичної термінології, то вона, як правило, є більш прозорою та прямолінійною у своєму значенні, оскільки ґрунтується на європейській традиції дипломатичного дискурсу, де кожен термін має чітко визначене значення. В українській мові терміни рідко мають подвійні або приховані значення, що спрощує їхню інтерпретацію та переклад на інші мови. Однак це також може бути недоліком у міжкультурній комунікації з Китаєм, де багатозначність та культурні конотації є звичним елементом дипломатичного мовлення. Це призводить до того, що переклад китайських дипломатичних термінів на українську мову вимагає врахування не лише лексичних значень, але й додаткових контекстуальних і культурних факторів, що значно ускладнює процес комунікації.

Загалом, семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами є результатом різних культурних, політичних та мовних традицій, що впливають на їхню структуру, змістове наповнення та функціонування у дипломатичному дискурсі. Ці відмінності вимагають особливої уваги з боку перекладачів, дипломатів та дослідників, оскільки вони визначають спосіб, у який передається і сприймається інформація у міжкультурному спілкуванні та міжнародних відносинах. Врахування семантичних відмінностей між китайськими та українськими дипломатичними термінами є важливим не лише для правильного перекладу, але й для адекватного розуміння глибинного змісту висловлювань у міжнародних комунікаціях. Часто

трапляється так, що дипломатичний термін, який в одному мовному контексті має позитивне або нейтральне значення, в іншому культурному середовищі може сприйматися інакше або навіть мати негативне конотативне навантаження. Наприклад, китайський термін "稳定" (wěndìng), що означає "стабільність", в українському дипломатичному дискурсі може асоціюватися з ідеєю збереження існуючого політичного режиму чи навіть придушення опозиційних рухів, оскільки концепт "стабільності" в китайському контексті має інше значення — він відображає ідею збереження громадського порядку та уникнення політичної турбулентності.

Подібні відмінності можуть створювати певні комунікативні розбіжності під час ведення переговорів або написання офіційних заяв, оскільки одна зі сторін може невірно інтерпретувати наміри чи позицію іншої сторони через неправильне розуміння семантичного навантаження термінів. Це особливо важливо у випадках, коли сторони мають різні культурні та політичні системи, як, наприклад, Китай та Україна. У таких випадках дипломатичні терміни можуть ставати інструментом створення певного дискурсу або навіть маніпуляцій, якщо вони навмисно використовуються з урахуванням культурних особливостей сприйняття. Наприклад, термін "гармонія" (和谐), який у китайському контексті використовується як ідеал суспільного ладу, може викликати підозри в українському контексті через асоціації з авторитаризмом або контролем держави над громадськими процесами. Крім цього, важливим аспектом семантичних відмінностей є спосіб утворення термінів у кожній із мов. У китайській мові дипломатичні терміни часто формуються шляхом комбінування кількох ієрогліфів, що мають самостійне значення, у результаті чого утворюються складні лексичні одиниці з широким семантичним полем. Такі терміни можуть мати абстрактний характер, що дозволяє їх використовувати в різних контекстах. Водночас українські дипломатичні терміни зазвичай мають чітко визначену лексичну структуру та вузьке значення, що обмежує їхню функціональну гнучкість. Це зумовлює певні труднощі під час адаптації китайських термінів до української мови, оскільки терміни з широким семантичним полем можуть не

мати відповідників з таким самим обсягом значення в українській дипломатичній мові.

Інший аспект семантичних відмінностей стосується історичних і політичних реалій, що впливають на формування дипломатичних термінів. У китайській мові багато дипломатичних термінів пов’язані з концептами традиційного китайського світогляду, наприклад, "піднебесна" (天下), яка позначає весь відомий світ і вказує на історичне сприйняття Китаю як центральної держави, навколо якої формуються міжнародні відносини. У сучасному дипломатичному дискурсі цей термін набув нового значення, яке відображає ідею глобального лідерства Китаю. В українській дипломатичній мові подібних термінів немає, оскільки українська держава не має подібних історичних претензій на глобальне лідерство або роль центру цивілізації. Натомість українські дипломатичні терміни часто відображають європейську традицію, де кожна держава розглядається як рівноправний суб’єкт міжнародних відносин. Така різниця у сприйнятті світу та міжнародної системи також створює семантичний розрив між термінами, що ускладнює їхнє взаємне тлумачення.

Ще однією важливою відмінністю є відношення до абстрактних понять, таких як "справедливість", "свобода", "демократія". У китайській дипломатичній мові ці терміни часто мають національну специфіку, ідеологічно забарвлену та адаптовану до китайського соціально-політичного контексту. Наприклад, термін "демократія" (民主) у китайському розумінні часто позначає "демократичне управління з китайською специфікою", яке включає елементи партійного керівництва та відображає особливий підхід до демократичних принципів, що відрізняється від західної моделі. Український термін "демократія" має зовсім інші конотації, асоціюється з політичним плюралізмом, свободою вибору та громадською активністю, що створює семантичний конфлікт під час його порівняння з китайським терміном. Відповідно, при обговоренні демократичних реформ або прав людини між представниками Китаю та України часто виникають труднощі в комунікації через відмінності у семантичних інтерпретаціях цих базових понять.

Таблиця 3. Семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами

Китайський термін	Значення в китайському контексті	Український відповідник	Значення в українському контексті
和谐 (héxié)	Гармонія, відсутність конфліктів, баланс інтересів між сторонами, соціальна стабільність.	Гармонія	Стан спокою та рівноваги, відсутність внутрішніх суперечностей.
稳定 (wěndìng)	Стабільність, підтримання громадського порядку, збереження політичної системи.	Стабільність	Відсутність змін у соціально-політичній системі, збереження існуючого стану.
大同 (dàtóng)	Велика єдність, гармонійне співіснування всіх народів, ідеал конфуціанської філософії.	Єдність	Об’єднання заради досягнення спільної мети, відсутність конфліктів.
民主 (mínzhǔ)	Демократія з китайською специфікою, що включає елементи партійного керівництва.	Демократія	Політичний плюралізм, свобода вибору, громадська активність.
和平发展 (hépíng fāzhǎn)	Мирний розвиток, досягнення економічного зростання без конфліктів та агресії.	Мирний розвиток	Відсутність збройних конфліктів, розвиток без насильства.
中国特色 (zhōngguó tèsè)	Китайська специфіка, унікальні риси китайської соціально-економічної моделі.	Специфіка	Особливі риси, що відрізняють одну країну від іншої.
风雨同舟 (fēngyǔ tóngzhōu)	Разом у човні під дощем і вітром, союзники, які разом долають труднощі.	Союзники у складних умовах	Дружні стосунки між країнами, підтримка у складних ситуаціях.

Тому семантичні відмінності між китайськими та українськими дипломатичними термінами мають не лише лінгвістичний, але й глибокий культурний, історичний та політичний контекст. Вони відображають різні концептуальні підходи до тлумачення міжнародних відносин, соціальних процесів та цінностей, що ускладнює процес комунікації та перекладу. Щоб подолати ці відмінності, необхідно не лише глибоко знати обидві мови, але й розуміти культурний та політичний контекст, у якому формуються ці терміни, що дозволяє правильно інтерпретувати їхнє значення та уникати комунікативних непорозумінь у дипломатичних переговорах та офіційних текстах.

Висновки до розділу 2

У висновках до розділу 2 підсумовано основні особливості структурно-семантичного аналізу китайських дипломатичних термінів. Структурні особливості таких термінів виявляються в їхній багатокомпонентності, яка поєднує як односкладові, так і складні багатоскладові терміни, що створюються через комбінування ієрогліфів. Цей підхід дозволяє збагачувати семантичне навантаження термінів, забезпечуючи їхню точність та культурну гнучкість у дипломатичному контексті. Лексико-семантичний аналіз показує, що дипломатичні терміни китайської мови не тільки відображають основні поняття, пов'язані з міжнародною комунікацією, але й мають культурні конотації, що підсилюють політичне значення.

Аналіз показав, що китайська дипломатична термінологія здатна відображати унікальні політичні та культурні концепти, наприклад, ідею гармонії або спільноти єдиної долі людства. Ці концепти, що часто не мають точних аналогів в українській мові, відображають історичний досвід Китаю, що надає дипломатичному дискурсу особливого національного колориту. Лексико-семантичні характеристики китайських термінів включають в себе полісемію та прагматичну гнучкість, завдяки яким терміни здатні набувати різного смислового навантаження залежно від політичного або культурного контексту.

Крім того, дослідження виявило, що в українській та китайській дипломатичній мові існують суттєві семантичні відмінності, обумовлені культурним контекстом і різними світоглядними підходами до політики та соціальних відносин. Ці відмінності ускладнюють процес перекладу та потребують глибокого знання обох культур для адекватного тлумачення. Водночас такі семантичні розбіжності вимагають від перекладачів і дипломатів урахування всіх культурних нюансів, що дозволить забезпечити точність та ефективність міжнародного спілкування.

РОЗДІЛ 3
ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КИТАЙСЬКИХ ТЕКСТАХ

3.1. Особливості вживання дипломатичних термінів у текстах офіційного спілкування

У текстах офіційного спілкування дипломатичні терміни відіграють важливу роль, оскільки вони передають точні значення, необхідні для коректного тлумачення інформації та уникнення будь-яких двозначностей. Вживання дипломатичних термінів підпорядковується суворим правилам офіційного стилю і відповідає специфічним вимогам міжнародних норм і протоколів. Однією з ключових особливостей вживання дипломатичних термінів є їх чітке формулювання. Оскільки дипломатія є областю, де будь-яка неточність у висловлюваннях може призвести до непорозумінь або навіть конфліктів, використання точних формулювань є обов’язковим. Дипломатичні терміни часто використовуються для позначення політичних статусів, міжнародних домовленостей та норм поведінки між державами, наприклад: "дипломатичний імунітет", "екзекватура", "позаштатний посол". Друга особливість полягає у формальності та нейтральності цих термінів. Вони не допускають емоційного забарвлення або суб’єктивних оцінок, що важливо для дотримання об’єктивності й нейтральності в офіційному спілкуванні. Наприклад, термін "консультативний референдум" є прикладом строго визначеного терміна, що не несе емоційного навантаження, але чітко визначає конкретний політичний процес. Окрім того, дипломатичні терміни часто відображають ієрархічні структури міжнародних відносин і протоколи. Наприклад, терміни "амбасадор", "повноважний представник", "консул" вказують на конкретні посади та функції дипломатичних осіб, які відповідають певному рівню ієрархії та мають чітко визначені обов’язки. Важливу роль відіграє й контекст, у якому використовуються дипломатичні терміни. Контекст визначає, як ці терміни сприймаються та трактуються

сторонами. Для прикладу, термін "ультиматум" може мати різні наслідки залежно від того, в якому контексті він використовується. Особливістю дипломатичних термінів є також їхня здатність виражати політичні та правові статуси держав, міжнародні організації, а також умови міжнародних договорів. Ці терміни можуть передавати специфічні юридичні концепції та забезпечувати розуміння правових рамок міждержавних угод. Наприклад, терміни "міжнародне право", "суверенітет" або "територіальна цілісність" використовуються для окреслення міжнародних принципів, на основі яких держави будують свої взаємовідносини. Використання таких термінів гарантує, що учасники дипломатичного спілкування чітко розуміють зобов'язання, які вони приймають на себе.

У текстах дипломатичних документів терміни мають ще одну важливу роль – вони забезпечують правову захищеність сторін. Точне і відповідне використання дипломатичних термінів знижує ризики помилкових тлумачень і дозволяє уникнути невідповідностей між домовленостями та їх практичним виконанням. Це особливо важливо під час укладення багатосторонніх міжнародних угод або переговорів між державами.

Термінологія дипломатичного спілкування тісно пов'язана із традиціями міжнародної практики, тому використання таких термінів нерідко вимагає глибокого знання протоколів і норм. Наприклад, багато дипломатичних термінів мають історичне походження та використовуються з урахуванням традицій і практик, які формувалися протягом століть. Це також пояснює, чому деякі терміни можуть відрізнятися за формулюванням залежно від конкретних національних чи регіональних особливостей дипломатії. Таким чином, дипломатичні терміни в текстах офіційного спілкування відіграють важливу роль у забезпеченні точності, правової визначеності та культурної відповідності у взаємодії між державами та міжнародними організаціями. Дипломатичні терміни, вживані під час переговорів із Китаєм, є важливим елементом комунікації, оскільки Китай має багаті дипломатичні традиції та суворі протоколи, що вимагають особливої уваги до термінології. Наприклад, китайський термін "和平共处" (hé píng gòng chǔ) перекладається як "мирне

співіснування" і використовується для опису дипломатичних принципів, які підкреслюють важливість дотримання взаємної поваги до суверенітету та територіальної цілісності.

Інший приклад — термін "双赢" (shuāng yíng), що означає "взаємовиграш". Він часто вживається в контексті переговорів, коли обидві сторони прагнуть досягти угоди, яка принесе вигоду кожній з них. Це поняття відображає підхід Китаю до дипломатії, де успіх угоди полягає у взаємному зиску, а не у поступках однієї зі сторін.

Термін "一带一路" (yī dài yī lù), або "Один пояс, один шлях", також є важливим у переговорах, коли йдеться про економічну та торговельну співпрацю з Китаєм. Він символізує стратегію розвитку нових торгових шляхів і покращення інфраструктурної взаємодії між Китаєм та іншими країнами, що є важливим аспектом міжнародних перемовин, які стосуються економічного партнерства.

Використання дипломатичних термінів китайською мовою не лише забезпечує точність у переговорах, але й виявляє глибоке розуміння культурних особливостей і дипломатичних традицій Китаю.

3.2. Аналіз функцій дипломатичної термінології в контексті китайської культури

Аналіз функцій дипломатичної термінології в контексті китайської культури демонструє унікальну синергію між мовними засобами, культурними традиціями та політичними практиками. У китайській дипломатичній термінології відображається культурна специфіка Китаю, де взаємоповага, гармонія та стратегічне мислення мають визначальне значення в міжнародних відносинах. Одним із ключових елементів є термінологія, яка спрямована на підкреслення концепцій миру, стабільності та співробітництва. Перш за все, термін "和平共处" (hé píng gòng chǔ), що означає "мирне співіснування", є фундаментальним у китайській дипломатичній риториці. Він відображає

принципові позиції Китаю у взаємодії з іншими країнами, зокрема щодо поваги до суверенітету, непорушення кордонів та невтручання у внутрішні справи інших держав. Це також відповідає традиційній китайській концепції гармонії, що втілює прагнення до рівноваги та миру в міжнародних відносинах.

Інший важливий термін, "和谐" (hé xié), що означає "гармонія", підкреслює культурний акцент Китаю на необхідності збереження миру та уникнення конфліктів. Це відображає давню китайську традицію пошуку гармонії у всіх аспектах життя, включаючи міжнародну дипломатію. Використання такого терміна в контексті дипломатичних перемовин сприяє налагодженню довірливих стосунків між країнами і підкреслює прагнення Китаю до довгострокової стабільності. Також варто звернути увагу на термін "共同发展" (gòng tóng fā zhǎn), що означає "спільний розвиток". Цей термін часто використовується в дипломатичних переговорах Китаю для опису економічної та політичної співпраці між країнами, де кожен учасник отримує вигоду. Він демонструє важливість рівноправності та взаємної вигоди у співпраці, що є ключовими принципами китайської зовнішньої політики.

Дипломатична термінологія Китаю також має важливе значення для створення іміджу країни як надійного і мирного партнера на міжнародній арені. Терміни на кшталт "互利共赢" (hù lì gòng yíng), що перекладається як "взаємна вигода", втілюють ідею співпраці, де обидві сторони отримують користь. Це підкреслює готовність Китаю до співробітництва з іншими країнами, де результатом є досягнення позитивних наслідків для всіх сторін. Загалом, дипломатична термінологія в контексті китайської культури виконує ряд важливих функцій. Вона сприяє зміцненню відносин, формує позитивний імідж Китаю, а також допомагає уникати конфліктів шляхом підкреслення взаємоповаги, гармонії та співробітництва. Дипломатична термінологія в китайській культурі також виконує роль комунікативного інструменту для досягнення довгострокових політичних та економічних цілей. Кожен дипломатичний термін вибирається з урахуванням стратегічної мети, яку Китай переслідує в міжнародній політиці. Це може бути як підтримання мирних

відносин, так і налагодження економічного співробітництва або демонстрація політичної сили. Наприклад, у взаємодії з іншими країнами терміни на кшталт "Стратегічне партнерство" чи "всебічна співпраця" часто використовуються для позначення довгострокових і взаємовигідних відносин, які Китай прагне розвивати з партнерами.

Ці терміни відображають не лише політичну риторику, а й глибоко вкорінені культурні цінності Китаю, такі як важливість підтримки гармонії та балансу у відносинах. Водночас, терміни, що описують конфлікт або розбіжності, використовуються дуже обережно та в контекстах, де їх уникнення неможливе. Наприклад, Китай використовує більш м'які формулювання у випадках, коли має виразити занепокоєння щодо певних дій інших держав, замість відкритої критики.

Ще одним цікавим аспектом є те, як дипломатичні терміни служать інструментом для підкреслення позиції Китаю як лідера на світовій арені. Наприклад, через термін "新型大国关系" (xīn xíng dà guó guān xì), що перекладається як "новий тип великих державних відносин", Китай демонструє своє бачення глобальної дипломатії, де його позиція рівнозначна з іншими світовими лідерами. Це не лише стратегічна позиція, а й спосіб підкреслити вплив Китаю на міжнародній арені.

Таблиця 4. Дипломатичні терміни в китайській культурі

Термін	Значення	Функція в переговорах	Приклад використання
和平共处 (hé píng gòng chǔ)	Мирне співіснування	Підкреслює принципи поваги до суверенітету та непорушності кордонів	У використанні для міжнародних відносин для підкреслення миру
双赢 (shuāng yíng)	Взаємовиграш	Показує прагнення до взаємовигідних рішень	Застосовується під час переговорів для підкреслення обопільної вигоди

一带一路 (yī dài yī lù)	Один пояс, один шлях	Означає стратегію економічної інтеграції та розвитку інфраструктури	Використовується в міжнародній торгівлі та економічних угодах
共同发展 (gòng tóng fā zhǎn)	Спільний розвиток	Підкреслює важливість співпраці для досягнення загальних цілей	Часто використовується у двосторонніх угодах про економічне партнерство
新型大国关系 (xīn xíng dà guó guān xì)	Новий тип великих державних відносин	Відображає рівноправне стратегічне партнерство	Використовується для опису відносин між Китаєм та іншими великими державами

У контексті переговорів з іншими країнами використання дипломатичних термінів у китайській культурі має на меті досягнення взаєморозуміння, уникнення конфліктів і побудову довгострокових відносин. Завдяки точності термінів та їхній символічності, Китай може ефективно комунікувати свої інтереси та переконання.

3.3. Семантичні трансформації дипломатичних термінів у різних жанрах текстів

Семантичні трансформації дипломатичних термінів у різних жанрах текстів мають велике значення, оскільки відображають не лише зміну значення термінів залежно від контексту, але й адаптацію до конкретних жанрів офіційного або публічного дискурсу. Вони можуть відображати тональність, цільову аудиторію та комунікативні цілі тексту. Однією з ключових трансформацій є зміна ступеня формальності термінів. У текстах офіційних документів, таких як міжнародні договори, дипломатичні терміни вживаються в строгому, юридично точному значенні. Наприклад, термін "суверенітет" в офіційному документі матиме конкретне правове трактування, що означає незалежність держави у прийнятті внутрішніх та зовнішніх рішень. У цьому контексті важливо уникати будь-яких можливих двозначностей.

Натомість, у текстах публіцистичного жанру, таких як виступи дипломатів або статті в медіа, терміни можуть зазнавати деякого розширення або інтерпретаційної гнучкості. Наприклад, термін "мирне врегулювання" може набувати більш емоційного відтінку або стати частиною риторичного прийому, спрямованого на підтримку певної політичної позиції. У таких текстах можливе використання дипломатичних термінів для створення потрібного іміджу держави або політика, акцентуючи увагу на миротворчих зусиллях або збереженні стабільності. Ще одна семантична трансформація відбувається в текстах, спрямованих на широку аудиторію, таких як промови або звіти для міжнародних організацій. У таких текстах терміни можуть мати дещо спрощене або навіть популяризоване значення. Наприклад, термін "дипломатичний імунітет" може бути поданий у простішій формі для того, щоб аудиторія, яка не володіє спеціальними знаннями, могла легко зрозуміти його сутність.

Крім того, в залежності від жанру, можуть змінюватися конотації дипломатичних термінів. У наукових статтях або аналізах, написаних для спеціалістів, терміни мають нейтральне значення і використовуються для аналітичного опису міжнародних відносин. Натомість, у політичних промовах або виступах дипломатичних представників, ці ж терміни можуть набувати більш позитивного чи негативного забарвлення в залежності від того, яку позицію висловлює мовець.

Окремо слід звернути увагу на використання дипломатичних термінів у пропагандистських текстах. Тут трансформація термінів може бути спрямована на формування певного світогляду або переконання аудиторії. Термін "агресія", наприклад, може бути використаний для опису дій іншої держави в контексті конфлікту, що має на меті демонізувати противника. Водночас, терміни типу "стабільність" або "мир" можуть бути вжиті для підкреслення позитивної ролі власної держави на міжнародній арені.

Отже, семантичні трансформації дипломатичних термінів залежать від жанру тексту, цільової аудиторії та комунікативної мети. Вони дозволяють дипломатам і політикам гнучко маніпулювати значеннями для досягнення

необхідних ефектів у різних ситуаціях міжнародного спілкування. У контексті китайської дипломатії семантичні трансформації термінів також відбуваються залежно від жанру текстів. Китайська дипломатія традиційно відзначається багатою культурною символікою і підходом до дипломатичних відносин, що ґрунтується на балансі, гармонії та взаємній вигоді. Це впливає на те, як терміни використовуються в різних типах текстів і як їх значення трансформується для досягнення дипломатичних цілей.

Наприклад, термін "和平发展" (hé píng fā zhǎn), що перекладається як "мирний розвиток", може мати різні конотації в різних жанрах. У дипломатичних угодах цей термін має чітке значення, підкреслюючи прагнення Китаю до стабільного співіснування з іншими державами. Однак у політичних промовах він може набувати риторичного значення, підкреслюючи провідну роль Китаю в глобальній стабільності. У цьому випадку термін вживається для посилення позиції Китаю як миротворчої держави, що активно сприяє міжнародному розвитку. Також варто звернути увагу на трансформацію терміна "一带一路" (yī dài yī lù), що означає "Один пояс, один шлях". У офіційних документах цей термін вживається у своєму конкретному значенні – як стратегічна ініціатива, що передбачає розвиток економічних і інфраструктурних зв'язків між країнами. Проте в публічних виступах або медіа цей термін може отримати більш символічне забарвлення, стаючи частиною дипломатичної риторики про глобальну роль Китаю у створенні нових можливостей для взаємної вигоди. Він символізує економічне лідерство і партнерські відносини, що сприймається як позитивний внесок у світовий розвиток.

Термін "共同利益" (gòng tóng lì yì), що перекладається як "спільні інтереси", у контексті переговорів або угод має конкретне значення, що вказує на баланс інтересів між сторонами. Однак у текстах, спрямованих на міжнародну аудиторію, цей термін може мати більш широкий зміст, підкреслюючи не лише економічні, але й політичні та культурні вигоди. Це дозволяє Китаю використовувати цей термін для створення іміджу країни, яка прагне до глобальної гармонії та довгострокового співробітництва.

У пропагандистських текстах терміни можуть набувати більш різко виражених конотацій. Наприклад, термін "和平" (hé píng), що означає "мир", може використовуватися для підкреслення контрасту між миролюбною політикою Китаю та агресивними діями інших держав. Це дозволяє створити позитивний образ Китаю як стабільного партнера, що захищає міжнародний порядок. Водночас, термін "侵略" (qīn luè), або "агресія", може бути використаний для негативного опису дій інших країн, підкреслюючи відданість Китаю миру.

Таким чином, у китайських дипломатичних текстах терміни можуть бути адаптовані до різних жанрів з метою посилення певних політичних або культурних меседжів. Трансформації семантичного змісту допомагають створювати необхідний контекст для досягнення дипломатичних цілей, підтримуючи імідж Китаю як мирного, стабільного і впливового гравця на міжнародній арені. Культурні особливості мають значний вплив на формування та використання дипломатичних термінів, оскільки термінологія часто відображає цінності, традиції та світогляд певної культури. У випадку з дипломатичними термінами, ці впливи стають особливо помітними, коли мова йде про міжнародні відносини, де різні країни мають свої унікальні традиції, що впливають на їхній підхід до комунікації та дипломатії.

Наприклад, у китайській культурі глибоке значення має концепція гармонії та стабільності, яка відображена в термінах, що використовуються в дипломатії. Термін "和谐" (hé xié), що означає "гармонія", часто використовується для опису ідеальних відносин між країнами. Він підкреслює необхідність уникнення конфліктів і досягнення консенсусу, що відображає давні культурні цінності Китаю, зокрема вчення Конфуція про соціальний порядок і рівновагу. Ця концепція гармонії стає основою для багатьох термінів, що вживаються у дипломатичному дискурсі.

Культурні особливості також впливають на те, як терміни формулюються та інтерпретуються. У китайській дипломатії важливим є обережне та ввічливе формулювання, яке дозволяє зберегти обличчя як для своєї сторони, так і для опонента. Це можна побачити у використанні терміна "友好" (yǒu hǎo), що

означає "дружній". У міжнародних відносинах цей термін часто вживається для опису двосторонніх зв’язків, але його використання має глибший культурний контекст, що відображає важливість підтримки гарних відносин та уникнення конфліктів у будь-якій формі.

Крім того, культурні особливості можуть визначати вибір термінів, коли йдеться про питання престижу та статусу. У китайській дипломатії великий акцент робиться на взаємоповазі та визнанні статусу іншої сторони. Наприклад, термін "尊重" (zūn zhòng), що означає "поважати", часто використовується в дипломатичних текстах для підкреслення необхідності поваги до суверенітету та внутрішніх справ інших держав. Це відображає культурну традицію Китаю, що надає великого значення повазі та дотриманню соціальних норм і ієрархії.

Окрім культурної специфіки окремих термінів, на дипломатичний дискурс також впливають особливі ритуали та церемонії, які є частиною дипломатичних відносин. У таких культурах, як китайська, де церемоніальність і протокол відіграють важливу роль, вибір термінів у дипломатичних переговорах часто визначається необхідністю дотримання певних традиційних норм. Термін "礼仪" (lǐ yí), що означає "етикет" або "церемонія", вказує на важливість дотримання правил та протоколу у дипломатичних відносинах, що також є частиною загальної культурної картини. Таким чином, культурні особливості безпосередньо впливають на формування дипломатичних термінів, їхнє значення та використання у міжнародному контексті. Вони формують не лише зміст термінів, але й стилі комунікації, способи взаємодії та рівень офіційності у міжнародних відносинах.

3.4. Порівняльний аналіз функціонування дипломатичних термінів у китайському та українському дискурсах

Порівняльний аналіз функціонування дипломатичних термінів у китайському та українському дискурсах виявляє суттєві відмінності, обумовлені культурними, історичними та політичними особливостями обох країн. Хоча

обидві держави активно використовують дипломатичні терміни для побудови міжнародних відносин, їхнє використання у кожному випадку має свої унікальні риси. У китайському дипломатичному дискурсі терміни часто підкреслюють гармонію, стабільність та довгострокове партнерство. Термін "和平" (hé píng), що означає "мир", є одним із ключових у китайській дипломатії і вживається для підкреслення прагнення Китаю до мирного співіснування з іншими державами. Він часто супроводжується іншими термінами, такими як "共赢" (gòng yíng) – "взаємна вигода", що відображає прагнення до партнерства на умовах рівноправності та спільного розвитку. В китайській дипломатії мир і стабільність є основними пріоритетами, тому такі терміни широко використовуються як у формальних угодах, так і у промовах лідерів на міжнародних форумах.

В українському дипломатичному дискурсі акцент робиться на суверенітеті, незалежності та територіальній цілісності, що обумовлено історичним контекстом та актуальними викликами, з якими стикається держава. Термін "суверенітет" відіграє центральну роль в українському дипломатичному лексиконі, особливо в контексті міжнародних переговорів. Для України питання захисту власних кордонів і збереження незалежності є найважливішими, тому дипломатичний дискурс часто орієнтований на пошук міжнародної підтримки та засудження агресії. Інший приклад семантичних відмінностей між українським та китайським дискурсами полягає у використанні термінів, пов'язаних з економічною співпрацею. В китайському дискурсі термін "一带一路" (yī dài yī lù), що означає "Один пояс, один шлях", символізує великий стратегічний проект, спрямований на розвиток глобальної інфраструктури та міжнародної торгівлі. Цей термін не лише описує економічну програму, але й несе в собі ідею китайського лідерства на світовій арені. Для України економічні терміни також важливі, але вони здебільшого пов'язані з питаннями інтеграції в європейські структури та міжнародну торгівлю, де основним акцентом є реформування економіки та залучення інвестицій.

Крім того, у китайському дискурсі значну роль відіграють терміни, які вказують на рівність і взаємну повагу. Наприклад, термін "尊重" (zūn zhòng), що означає "поважати", часто використовується для підкреслення необхідності дотримання суверенітету та незалежності держав. Це відображає традиційну китайську концепцію важливості поваги у відносинах. В українському контексті схожі терміни також використовуються, але часто у контексті пошуку підтримки міжнародної спільноти для забезпечення територіальної цілісності та захисту суверенітету. Функціонування термінів у публічних виступах також має свої особливості. У китайському дискурсі такі терміни часто супроводжуються виразами на кшталт "和谐" (hé xié), що означає "гармонія", які допомагають створити образ Китаю як стабільної та відповідальної світової держави. Натомість, в українському дискурсі частіше вживаються терміни, що підкреслюють боротьбу за права і свободи, наприклад, "демократія" або "міжнародне право". Ці терміни спрямовані на підкреслення важливості принципів, що захищають незалежність України в умовах зовнішніх загроз.

Таким чином, хоча як китайський, так і український дипломатичний дискурс використовують дипломатичні терміни для формування міжнародних відносин, семантичні відмінності між ними відображають різні пріоритети і культурні контексти. У китайській дипломатії основними є терміни, що символізують мир, гармонію та взаємовигідне партнерство, тоді як українська дипломатія акцентує увагу на суверенітеті, незалежності та захисті національних інтересів. Так, існують відмінності в термінології між міжнародними організаціями, і ці відмінності відображають їхні структури, місії, цілі, а також юридичні й політичні рамки діяльності. Кожна організація формує власну термінологічну базу, яка відповідає її специфіці та особливостям функціонування. Такі організації, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Європейський Союз (ЄС), НАТО, Світова організація торгівлі (СОТ) або Міжнародний валютний фонд (МВФ), використовують терміни, які можуть значно відрізнятися не лише за значенням, але й за інтерпретацією та сферою застосування.

У випадку з ООН термінологія орієнтована на дипломатію, права людини, міжнародну безпеку та сталий розвиток. Наприклад, термін "peacekeeping" (миротворчість) в ООН має дуже конкретне значення і вказує на операції, що проводяться з метою підтримки або відновлення миру в зонах конфліктів. ООН також активно використовує терміни, пов'язані з правами людини, такими як "humanitarian assistance" (гуманітарна допомога), "sovereignty" (суверенітет), які формують основу її політики та місії. У Європейському Союзі термінологія орієнтована на питання інтеграції, співпраці та регулювання всередині ЄС. Наприклад, термін "subsidiarity" (субсидіарність) має особливе значення у контексті ЄС і стосується принципу, згідно з яким рішення мають ухвалюватися на рівні, найближчому до громадян, якщо це ефективніше, ніж на центральному рівні. Інші терміни, як-от "acquis communautaire" (право ЄС), "cohesion policy" (політика згуртованості), мають юридичні та політичні конотації, що характерні для інтеграційних процесів і не мають аналогів у системі ООН чи інших організацій.

НАТО, як військово-політичний альянс, використовує термінологію, що орієнтована на безпеку та оборону. Наприклад, термін "collective defense" (колективна оборона) є одним із ключових у контексті НАТО і означає взаємну оборону країн-членів на випадок нападу на одну з них. Такий термін не має еквіваленту в рамках діяльності ООН або ЄС, оскільки ці організації мають інші функції у сфері безпеки.

Термінологія Світової організації торгівлі (СОТ) зосереджена на питаннях міжнародної торгівлі, і багато термінів цієї організації відрізняються за своїм змістом від термінів, що використовуються в ООН або ЄС. Наприклад, термін "trade liberalization" (лібералізація торгівлі) означає зниження торгових бар'єрів для полегшення міжнародної торгівлі, і цей термін є центральним у діяльності СОТ, але менш важливим в інших організаціях. Інші терміни, як-от "tariff barriers" (тарифні бар'єри) або "non-tariff measures" (нетарифні заходи), характерні саме для торговельної системи. Міжнародний валютний фонд (МВФ) має свою специфіку, пов'язану з макроекономічною політикою та фінансовою

стабільністю. Термін "fiscal consolidation" (фіскальна консолідація) або "balance of payments" (платіжний баланс) є типовими для дискурсу МВФ, оскільки ця організація займається питаннями економічної політики, фінансової підтримки країн та моніторингу макроекономічних показників.

Отже, термінологія між міжнародними організаціями відрізняється залежно від їхніх функцій, завдань і сфер діяльності. Кожна організація розробляє свої власні терміни для точного опису своїх процесів, цілей та методів роботи, що робить термінологію специфічною та часто не взаємозамінною між організаціями. Терміни для дипломатичних угод формуються за дуже чітким і структурованим процесом, оскільки такі терміни повинні точно відображати юридичні та політичні реалії, уникати двозначностей і забезпечувати ефективну комунікацію між сторонами. В процесі формування дипломатичних термінів враховується низка факторів, таких як правові норми, культурні особливості, національні інтереси та міжнародні зобов’язання. Основними етапами цього процесу є розробка, узгодження і кодифікація термінів у текстах угод.

Одним з ключових аспектів формування термінів є використання юридично точних формулювань. У дипломатичних угодах будь-яка неточність може призвести до серйозних наслідків, тому терміни повинні бути ретельно відібрані і погоджені. Важливим є дотримання юридичної мови, яка забезпечує однакове тлумачення термінів усіма сторонами. Наприклад, у міжнародних угодах терміни "суверенітет", "територіальна цілісність" або "право на самовизначення" мають конкретні юридичні значення, що повинні бути чітко визначені і закріплені в тексті. Дипломатичні терміни також формуються з урахуванням міжнародних прецедентів та норм. Часто використовується вже усталена термінологія, яка була випробувана в попередніх угодах. Це полегшує процес тлумачення тексту і робить угоди зрозумілими для широкої міжнародної аудиторії. Наприклад, терміни на кшталт "мирне врегулювання" або "стратегічне партнерство" мають свої прецеденти в міжнародних угодах і часто використовуються для уникнення двозначностей.

Крім юридичних аспектів, важливу роль відіграє політичний контекст. Формування термінів може бути результатом тривалих дипломатичних переговорів, під час яких сторони узгоджують поняття, які відображають їхні політичні інтереси. У цьому процесі можуть виникати конфлікти через різні тлумачення термінів, тому сторони працюють над пошуком компромісу. Наприклад, терміни на зразок "тимчасова адміністрація" або "зона деескалації" можуть набувати різного значення в залежності від політичного контексту і потребують чіткого узгодження.

Формування термінів також враховує культурні особливості сторін угоди. Дипломатія — це не лише політична чи правова діяльність, але й комунікація між різними культурами. Уникнення термінів, які можуть викликати негативні асоціації в однієї зі сторін, є важливим аспектом. Наприклад, у текстах угод з Китаєм часто використовується термін "взаємовиграш" (双赢 - shuāng yíng), що відображає культурну значимість гармонії та співпраці в китайській дипломатії. Водночас у текстах з Європейським Союзом може використовуватися більш формалізована мова, що підкреслює правові аспекти співпраці. Ще одним аспектом формування термінів для дипломатичних угод є мовна адаптація. Оскільки угоди часто підписуються на кількох мовах, важливо, щоб терміни були адекватно перекладені і не втрачали свого первинного значення. Для цього залучаються фахівці з юридичних перекладів, які мають забезпечити однакове тлумачення термінів у різних мовах. Це може бути особливо складним процесом, оскільки деякі терміни можуть не мати точних еквівалентів у різних мовах, що вимагає ретельної роботи над перекладом. На завершення процесу формування термінів вони кодифікуються у текстах угод. Це означає, що після узгодження термінологія закріплюється в офіційному документі, і будь-яке тлумачення повинно базуватися на конкретних визначеннях, викладених у тексті. У випадку виникнення суперечок у майбутньому, ці терміни будуть слугувати основою для юридичного тлумачення угоди.

Процес формування термінів для дипломатичних угод є складним і багатогранним. Він вимагає врахування правових норм, політичного контексту,

культурних відмінностей і точності мовного перекладу, що забезпечує коректне і однозначне тлумачення текстів угод усіма сторонами. Культурний контекст має значний вплив на укладання дипломатичних угод, оскільки він формує підхід до переговорів, сприйняття термінів і принципів співпраці між сторонами. Культура визначає цінності, традиції та комунікативні стилі країн, що беруть участь у переговорах, і впливає на всі аспекти дипломатії — від формулювання угоди до способу її реалізації. Одним з основних аспектів культурного впливу на угоди є різне сприйняття часу, процесу переговорів і підходу до досягнення консенсусу. У деяких культурах, таких як китайська або японська, важливою частиною переговорів є встановлення тривалих, довірливих стосунків між сторонами. У таких культурах переговори можуть бути повільнішими, оскільки більше уваги приділяється формуванню міжособистісних відносин та пошуку гармонійних рішень. Для прикладу, у Китаї концепція "和谐" (hé xié), що означає "гармонія", є важливою частиною культурного контексту, який впливає на процес переговорів. Тут сторони прагнуть досягнути угоди, яка буде вважатися взаємовигідною і гармонійною для всіх учасників.

Натомість, у західних культурах, таких як американська або британська, переговори часто орієнтовані на швидке досягнення конкретних результатів, і значна увага приділяється юридичним деталям та формулюванню угод. Культурні контексти, орієнтовані на результат, можуть сприяти більш формалізованому та чіткому процесу переговорів, де особисті стосунки можуть грати меншу роль у порівнянні з юридичними або економічними аспектами.

Культурні особливості також впливають на формулювання термінів у текстах угод. Наприклад, у дипломатичних угодах між західними країнами та країнами Сходу може виникати складність у пошуку відповідних термінів, які б відображали однакові цінності для обох сторін. Для Китаю, наприклад, важливо підкреслити "взаємоповагу" (尊重 – zūn zhòng) та "взаємовиграш" (双赢 – shuāng yíng) в тексті угоди, що відображає традиційні китайські цінності гармонії та співпраці. Водночас для західних країн може бути важливим чітке визначення

правових зобов’язань і гарантій, що пов’язані з питаннями суверенітету чи економічної стабільності.

Крім того, культурний контекст впливає на спосіб спілкування під час переговорів. У деяких культурах непряме висловлювання є ознакою ввічливості й дипломатії. Наприклад, у японській дипломатії важливо уникати прямих відмов або критики, що вважається неввічливим. Такий підхід може ускладнювати переговори з культурами, де пряме і чітке висловлювання є нормою. Ця різниця у комунікації може впливати на процес укладання угод, оскільки сторони можуть по-різному тлумачити висловлювання або дипломатичні сигнали.

Культурний контекст також впливає на структуру угод. У деяких культурах акцент може бути зроблений на символічні моменти та традиції, які мають велике значення в культурному сприйнятті. Наприклад, у країнах Близького Сходу угоди можуть бути оформлені з урахуванням релігійних та культурних норм, що визначають етику ведення бізнесу або політики. Угода, яка не враховує ці аспекти, може бути сприйнята як несерйозна або навіть образлива для однієї зі сторін.

Культурний контекст також впливає на післядоговірний період і реалізацію угод. У деяких культурах дотримання угод розглядається не лише з юридичної точки зору, але й як питання етики та честі. У японській культурі, наприклад, велике значення надається дотриманню зобов'язань, що базується на принципі "giri" (обов'язок). Порушення угоди тут може вважатися не лише юридичним порушенням, але й моральним провалом, що суттєво відрізняється від підходу, що переважає в західних культурах, де питання виконання угоди часто розглядається переважно з точки зору закону. Таким чином, культурний контекст має потужний вплив на формування, укладання та виконання дипломатичних угод. Врахування культурних відмінностей є ключовим для успішних переговорів, оскільки ці відмінності визначають спосіб ведення переговорів, вибір термінів, а також сприйняття і реалізацію укладених угод. Уникнення непорозумінь у переговорах, особливо міжнародних, вимагає чіткого планування, глибокого розуміння контексту та культурних відмінностей між

сторонами. Ключовими факторами для запобігання непорозумінням є комунікація, точність у формулюваннях, а також підготовка до культурних особливостей кожної сторони переговорів.

По-перше, важливою складовою успішних переговорів є точність у виборі слів і термінів. Використання дипломатичних термінів, які мають усталені юридичні та міжнародно визнані значення, допомагає уникнути двозначностей. Якщо терміни можуть мати різні тлумачення в різних мовах або правових системах, необхідно забезпечити їх точне визначення у тексті угоди або під час переговорів. Наприклад, терміни на кшталт "суверенітет", "територіальна цілісність" або "взаємоповага" повинні бути чітко узгоджені, щоб уникнути різних інтерпретацій.

Друге важливе питання — це врахування культурних відмінностей. Кожна культура має свої особливі комунікаційні стилі, які можуть впливати на процес переговорів. Наприклад, у деяких азіатських культурах важливо уникати прямого "ні", оскільки це вважається неввічливим. Натомість використовуються непрямі способи висловлення відмови, які можуть бути незрозумілими для представників інших культур. У таких випадках знання культурних особливостей допоможе правильно інтерпретувати повідомлення і уникнути непорозумінь. Крім того, важливо підготуватися до специфічних традицій і очікувань іншої сторони, таких як етикет, манери та ритуали, які можуть вплинути на атмосферу переговорів. Ще одним ключовим аспектом є підготовка до переговорів і забезпечення зворотного зв'язку. Важливо не лише чітко формулювати свою позицію, але й уважно слухати і сприймати повідомлення іншої сторони. Активне слухання допомагає зрозуміти потреби, мотивацію і можливі побоювання партнерів по переговорам. Це дозволяє більш точно відповідати на запити і запобігати непорозумінням, що можуть виникнути через різні очікування.

Крім того, для уникнення непорозумінь важливо формувати чіткі і детальні письмові угоди. Документування всіх ключових моментів та термінів у формальних текстах, таких як меморандуми, протоколи чи угоди, дозволяє уникати розбіжностей у майбутньому. У текстах угод необхідно чітко фіксувати

кожне визначення і параметри, щоб всі сторони мали однакове розуміння зобов'язань. Наприклад, у міжнародних угодах часто використовується метод "узгодженого перекладу", коли тексти угоди перекладаються на всі офіційні мови, а кожна версія має однакову юридичну силу. Це важливо для уникнення різного тлумачення угоди у різних країнах. Ще один інструмент уникнення непорозумінь — залучення посередників або експертів, які можуть допомогти забезпечити правильне тлумачення складних питань. У міжнародних переговорах це можуть бути фахівці з міжнародного права, професійні перекладачі або культурні радники, які добре знають як правові, так і культурні аспекти. Їхня участь може значно знизити ризик непорозумінь, особливо в ситуаціях, коли сторони мають різні правові системи або не володіють однаковою мовою.

Забезпечення регулярного зворотного зв'язку між сторонами також є важливим для уникнення непорозумінь. Під час переговорів або після підписання угоди важливо регулярно уточнювати деталі, перевіряти розуміння умов і стежити за виконанням домовленостей. Це може включати проведення зустрічей, написання звітів або перевірку прогресу виконання угоди, що допомагає запобігти можливим конфліктам на етапі реалізації домовленостей.

Таким чином, уникнення непорозумінь у переговорах залежить від низки факторів: точність у формулюваннях, підготовка до культурних відмінностей, увага до деталей, активне слухання і документування домовленостей. Ці підходи допоможуть сторонам знайти спільну мову, уникнути конфліктів і досягти ефективних і взаємовигідних рішень. Дипломатія враховує різні культури через дотримання культурної чутливості, глибоке розуміння національних традицій і норм, а також через адаптацію комунікативних стратегій до особливостей кожної країни чи регіону. Це важливий аспект міжнародних відносин, оскільки дипломатія не є лише питанням політичних або економічних інтересів, але також включає міжкультурний діалог, який формує основу для успішної взаємодії між державами.

По-перше, дипломатія зосереджується на вивченні та розумінні культурних відмінностей. Кожна країна має свої унікальні традиції, мову, соціальні норми, релігію, що впливає на спосіб ведення переговорів, прийняття рішень і навіть формування політики. Наприклад, у деяких азіатських культурах, зокрема в Китаї та Японії, велике значення надається непрямому висловленню думок, ввічливості та обережності в комунікації. Це відображається у дипломатії, де уникнення конфронтації та прагнення до гармонії є важливими елементами переговорів. У таких випадках дипломатам необхідно бути обізнаними щодо культурних норм і ритуалів, щоб не порушити баланс у відносинах. Другим важливим аспектом є дипломатичний протокол і етикет. Кожна культура має свої правила щодо поведінки, і дипломатія приділяє велику увагу дотриманню цих норм під час офіційних візитів, переговорів або підписання угод. Протокольні процедури, такі як порядок зустрічей, обмін подарунками, посадка за столом переговорів, підбір одягу — все це має велике значення у різних культурах. Дотримання цих традицій допомагає показати повагу до іншої сторони і сприяє створенню довірливих відносин.

Крім того, дипломатія враховує культурні цінності та національні пріоритети в контексті політичних переговорів. Наприклад, під час переговорів із представниками країн Близького Сходу важливо враховувати, що релігійні та культурні аспекти є важливою частиною політичного життя і можуть суттєво впливати на результати переговорів. Те ж саме стосується європейських країн, де питання демократії, прав людини та верховенства права часто є ключовими цінностями, які необхідно враховувати під час формування угод або політичних рішень. У міжнародній дипломатії культурна адаптація також включає правильне використання мови та термінології. Важливо не лише перекладати документи на різні мови, але й враховувати тон, стиль і контекст повідомлень. Наприклад, в англомовному середовищі термін "diplomatic relations" використовується для опису офіційних відносин між країнами, тоді як у китайській дипломатії термін "外交关系" (wài jiāo guān xì) часто супроводжується додатковими виразами, які

підкреслюють рівень взаємної поваги та співпраці. Такі нюанси можуть суттєво вплинути на сприйняття тексту або переговорів.

Дипломатія також використовує культурний аспект для встановлення довірливих відносин через так звану "м'яку силу". Це означає, що країни використовують свої культурні досягнення, мистецтво, освіту, мову та історію для зміцнення міжнародного впливу та створення позитивного іміджу. Наприклад, Китай активно використовує свою давню культурну спадщину та економічні досягнення в ініціативі "Один пояс, один шлях" (一带一路), щоб підкреслити важливість взаємоповаги та співпраці для спільного розвитку з іншими країнами.

Важливим аспектом є також культурні програми обміну, які часто є частиною дипломатичних відносин. Програми студентських обмінів, культурних місій або міжнародних виставок дозволяють державам краще зрозуміти культуру одна одної, що сприяє зміцненню дипломатичних зв'язків на неофіційному рівні. Наприклад, міжнародні культурні проекти між країнами Європейського Союзу та Азії, зокрема в рамках ЮНЕСКО, сприяють кращому розумінню культурних особливостей і зміцнюють взаємну повагу.

Таким чином, дипломатія враховує різні культури через глибоке знання культурних особливостей, дотримання дипломатичного протоколу, правильний вибір термінів і мови, а також через культурний обмін. Усе це сприяє побудові більш гармонійних і ефективних міжнародних відносин, зменшує ризики непорозумінь і конфліктів та підвищує довіру між державами. Міжнародні конфлікти через інтерпретацію термінів є серйозним викликом у дипломатії. Один із таких прикладів стосується використання терміна "геноцид". Це поняття має важливе юридичне значення і його неправильне або спірне застосування може спричинити міжнародні суперечки. Країни мають різні підходи до його тлумачення, що створює труднощі у відносинах. Наприклад, питання визнання масових вбивств вірмен у 1915 році геноцидом викликає постійну напруженість між Туреччиною та державами, які визнають ці події геноцидом. Подібні ситуації

часто стають джерелом дипломатичних конфліктів, коли сторони не можуть погодитися на спільне тлумачення термінів.

Ще один відомий приклад — термінологічна напруга навколо статусу Тайваню, що стосується принципу "Один Китай". Китай категорично наполягає на тому, що Тайвань є частиною КНР, і будь-яке використання термінів, які натякають на незалежність Тайваню, викликає загострення дипломатичних відносин. Використання неправильних формулювань у документах або публічних виступах, наприклад "Тайвань як незалежна держава", може призвести до серйозних міжнародних наслідків, оскільки Китай бачить це як загрозу своєму суверенітету. Дипломатичні відносини між Китаєм та іншими країнами значно ускладнюються, коли ці терміни використовуються без врахування китайської позиції. Також варто згадати про термін "окупація", який часто стає причиною розбіжностей між країнами. Наприклад, ситуація з Палестинськими територіями викликає тривалі дебати на міжнародній арені. Ізраїль, наприклад, заперечує використання терміна "окупація", тоді як багато країн та міжнародні організації, зокрема ООН, використовують саме цей термін для опису ситуації. Різне сприйняття і юридичне трактування терміна суттєво впливають на політику країн щодо конфлікту, що ускладнює процес мирного врегулювання.

Термін "агресія" також часто призводить до конфліктів у міжнародній дипломатії. Наприклад, у конфлікті між Україною та Росією термінологія відіграє важливу роль. Україна і багато інших країн називають дії Росії агресією, в той час як сама Росія уникала цього терміна, використовуючи менш загрозливі формулювання на кшталт "спеціальна військова операція". Це створює різницю у сприйнятті конфлікту на міжнародній арені та впливає на дипломатичну політику багатьох країн. У китайському контексті культурні аспекти та традиції також впливають на дипломатичну термінологію. Наприклад, термін "взаємовиграш" (双赢 – shuāng yíng) є важливою частиною китайської дипломатії і підкреслює прагнення до взаємовигідної співпраці. Використання термінів, які не відображають гармонію та баланс, може сприйматися як неповага до китайських культурних цінностей. Тому міжнародні переговори з Китаєм

вимагають ретельного підбору слів і термінів, які відображають культурні та політичні пріоритети країни.

Важливо, що неправильне тлумачення або свідоме використання двозначних термінів може посилювати напруженість між країнами і призводити до конфліктів, які було б легше уникнути при точному і культурно чутливому підході до комунікації. Міжнародні угоди, переговори та дипломатичні стратегії вимагають розуміння культурного контексту і врахування специфіки мовних та юридичних аспектів, щоб забезпечити чітке і однозначне тлумачення положень.

Китай докладає значних зусиль для уникнення термінологічних конфліктів у дипломатії, використовуючи кілька стратегій, які ґрунтуються на культурних особливостях, дипломатичному протоколі та прагненні до гармонії у міжнародних відносинах. Основною метою Китаю є підтримка стабільності та мирних відносин, тому точне та обережне використання дипломатичних термінів є важливим інструментом в його зовнішній політиці.

По-перше, Китай активно використовує **непрямі висловлювання** для уникнення конфронтацій та двозначностей. Це є частиною традиційного підходу до комунікації в китайській культурі, де велика увага приділяється уникненню відкритої критики або використанню занадто жорстких термінів. У дипломатичних текстах і виступах представники Китаю часто вибирають м'якші формулювання, що дозволяє залишити простір для інтерпретації і уникнути конфліктних ситуацій. Наприклад, замість різких термінів на кшталт "санкції" або "покарання", Китай може використовувати терміни на зразок "економічні заходи" або "коригування політики", що звучить менш агресивно і дозволяє зберегти дипломатичний тон.

По-друге, Китай активно застосовує **принцип "взаємовиграшу" (双赢 - shuāng yíng)** в усіх своїх міжнародних переговорах та угодах. Цей термін підкреслює прагнення до партнерства, де обидві сторони отримують вигоди, що знижує ймовірність термінологічних конфліктів. Коли Китай представляє свої інтереси на міжнародній арені, він часто акцентує на тому, що його політика та пропозиції орієнтовані на створення спільних переваг, що сприяє більш м'якому

сприйняттю його позицій. Наприклад, у рамках ініціативи "Один пояс, один шлях" (一带一路 – yī dài yī lù), Китай постійно наголошує на тому, що цей проект спрямований на спільний розвиток, що допомагає уникати напруженості, пов'язаної з економічною конкуренцією.

Третя стратегія — це **послідовне підкреслення принципу суверенітету та невтручання** у внутрішні справи інших держав. Китай постійно використовує такі терміни, як "поважати суверенітет" (尊重主权 - zūn zhòng zhǔ quán), щоб уникнути суперечок і конфліктів, що стосуються чутливих політичних тем. Це особливо помітно в його позиції щодо Тайваню, Сіньцзяну або Тибету, де Китай намагається запобігти будь-якому втручанню або критичним заявам з боку інших країн. Дипломатія Китаю завжди акцентує на необхідності дотримання суверенітету як ключового елементу міжнародного права, що дозволяє уникати конфліктів з приводу термінів, пов'язаних з внутрішньою політикою.

Ще однією важливою стратегією є **ретельний вибір термінів у міжнародних угодах** та переговорах. Китай намагається уникати занадто конкретних або обмежувальних термінів, які можуть створити проблеми в майбутньому. Замість цього він надає перевагу гнучким формулюванням, які дозволяють адаптувати умови до мінливих обставин. Наприклад, у рамках багатосторонніх угод, таких як Паризька кліматична угода, Китай використовує узгоджену термінологію, що не викликає суперечок і дозволяє уникати конфліктів між учасниками угоди. Це дозволяє створити більш стійкі і стабільні відносини на міжнародному рівні.

Важливу роль відіграє також **дипломатичний протокол** і знання культурних особливостей інших країн. Китайська дипломатія ретельно дотримується дипломатичних ритуалів, формальностей і етикету, що дозволяє уникати образливих або конфліктних ситуацій через культурні відмінності. Наприклад, під час офіційних зустрічей і переговорів китайські дипломати завжди дотримуються правил ввічливості, виявляючи повагу до традицій і протоколів інших держав. Це допомагає зберегти добрі відносини і знизити ризик конфліктів через неправильне тлумачення слів чи термінів.

Нарешті, Китай активно використовує **м'яку силу** для просування своєї дипломатії та запобігання термінологічним конфліктам. Через культурні, освітні та економічні програми Китай створює позитивний імідж країни, яка прагне до миру і співпраці. Це допомагає уникати напруженості, оскільки інші держави сприймають Китай не як загрозу, а як партнера, з яким можна будувати довгострокові взаємовигідні відносини.

Отже, Китай уникає термінологічних конфліктів через обережне використання мови, підкреслення принципу взаємовиграшу, дотримання дипломатичного протоколу і глибоке розуміння культурних особливостей інших держав. Ці стратегії допомагають Китаю підтримувати стабільні міжнародні відносини і знижувати ризики конфліктів, пов'язаних з неправильним використанням або тлумаченням термінів. Китайські стратегії в дипломатії, засновані на взаємовигідній співпраці, є однією з найефективніших. Принцип взаємовиграшу, який Китай постійно застосовує, дозволяє зменшити можливі напруження в міжнародних відносинах. Важливим прикладом цього є ініціатива "Один пояс, один шлях". У її рамках Китай акцентує увагу на тому, що всі учасники отримують вигоди від економічної співпраці, що допомагає створити позитивне ставлення до китайських інвестицій і проектів.

Не менш ефективною є стратегія підкреслення поваги до суверенітету інших країн. Китай завжди намагається демонструвати невтручання у внутрішні справи інших держав, що дозволяє йому вибудовувати стабільні відносини навіть з країнами, де можуть існувати політичні суперечки. Наприклад, під час обговорення політичних криз Китай часто наполягає на дотриманні принципу суверенітету, уникаючи публічної критики дій урядів інших держав, що дозволяє зберегти нейтральну позицію і уникнути термінологічних конфліктів.

Китай також активно використовує дипломатичний етикет і протокол для уникнення непорозумінь. Чітке дотримання дипломатичних традицій і ввічливе формулювання виступів та заяв допомагають Китаю підтримувати доброзичливі відносини з багатьма країнами, навіть у ситуаціях напруженості. Наприклад, під час складних переговорів Китай уникає прямих конфронтацій, використовуючи

дипломатично обережні терміни, що дає можливість сторонам зберегти обличчя і продовжити діалог без загострення ситуації.

Важливим елементом є також культурна дипломатія і м'яка сила, за допомогою яких Китай просуває свою культурну спадщину, освітні програми та економічну співпрацю. Це створює позитивний образ країни і допомагає уникнути термінологічних конфліктів, оскільки Китай акцентує увагу на взаємоповазі та мирному співіснуванні.

Висновки до розділу 3

Розглянуті функціонально-семантичні особливості дипломатичної термінології в китайських текстах дозволяють виділити основні риси, що характеризують її унікальність і важливість у міжнародній комунікації. В китайському дипломатичному дискурсі дипломатичні терміни виконують ключову роль у забезпеченні точності та нейтральності, необхідних для коректного тлумачення та уникнення непорозумінь між державами. Вживання термінів, таких як "мирне співіснування" та "взаємовиграш," підкреслює культурно обґрунтовані цінності гармонії та співпраці.

Аналіз культурного контексту використання дипломатичних термінів вказує на вплив китайської культурної традиції, де взаємоповага, прагнення до стабільності та баланс є центральними у міжнародних відносинах. Це особливо проявляється у використанні термінів, що символізують мир і гармонію, які відображають стратегічне бачення Китаю як миротворчої сили на міжнародній арені.

Семантичні трансформації дипломатичних термінів у різних жанрах текстів дозволяють гнучко адаптувати їх значення відповідно до комунікативних цілей та цільової аудиторії. Так, в офіційних документах терміни мають юридично точне значення, тоді як у публіцистичних або пропагандистських текстах вони можуть набувати додаткового емоційного або риторичного відтінку, що дозволяє адаптувати їх під конкретні політичні задачі.

Порівняльний аналіз функціонування китайської та української дипломатичної термінології показує, що попри наявність спільних цілей, різні культурні та політичні контексти формують унікальні підходи до використання термінів. Для Китаю пріоритетними є терміни, що символізують довгострокове партнерство та мир, тоді як українська дипломатія зосереджена на підкресленні суверенітету та територіальної цілісності.

Таким чином, дипломатичні терміни в китайських текстах є не лише засобом комунікації, але й відображенням культурних і політичних пріоритетів, які впливають на формування міжнародних відносин.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було з'ясовано, що дипломатична термінологія китайської мови має специфічні риси, які відображають культурно-історичний контекст розвитку Китаю, його традиції та національні пріоритети. Використання певних термінів у дипломатії Китаю не є випадковим і відіграє ключову роль у формуванні іміджу держави на міжнародній арені. Як показав аналіз, велика кількість дипломатичних термінів у китайській мові має особливості, пов'язані з історичними і культурними передумовами, які впливають на сприйняття дипломатичних документів і виступів китайських лідерів за кордоном.

Особливе місце займають терміни, що позначають взаємовигідну співпрацю, стабільність, розвиток та гармонію. Наприклад, термін "合作" (hézuò), що перекладається як "співробітництво", в китайській дипломатії вживається для підкреслення мирного характеру міжнародних відносин та рівноправності сторін. Цей термін відображає традиційне для китайської культури прагнення до гармонії та співпраці. Під час міжнародних переговорів Китай активно застосовує терміни на кшталт "共赢" (gòngyíng) — "взаємовиграш", щоб підкреслити прагнення до спільного розвитку та запобігти конфронтаційним ситуаціям. Це дозволяє не лише забезпечувати позитивне ставлення до Китаю з боку інших країн, але й знижує напруженість у разі виникнення суперечок.

Аналіз китайської дипломатичної термінології також показав, що Китай велику увагу приділяє захисту національних інтересів та суверенітету. Використання таких термінів, як "主权" (zhǔquán) — "суверенітет", є важливим елементом у дипломатичних текстах, що підкреслює тверду позицію Китаю щодо захисту своїх територій, наприклад, у контексті Тайваню чи Південно-Китайського моря. У дослідженні було встановлено, що ця термінологія використовується не лише для захисту власних інтересів, але і як інструмент для формування позитивного іміджу Китаю як держави, яка підтримує міжнародне право та взаємну повагу.

Китайська дипломатична мова відзначається значною обережністю у виборі термінів, особливо коли йдеться про політичні питання. Терміни на кшталт "和平" (hépíng) — "мир" є центральними у дипломатичних промовах і документах, що відображає політику Китаю щодо мирного співіснування та прагнення до стабільних міжнародних відносин. Аналіз показав, що такі терміни спрямовані на зниження ризику конфліктів і створення атмосфери довіри. Крім того, такі терміни сприяють зміцненню ролі Китаю як міжнародного посередника у врегулюванні конфліктів.

Дослідження також виявило, що китайська дипломатична термінологія є динамічною та адаптивною до сучасних викликів. Наприклад, зростаюче використання таких термінів, як "数字经济" (shùzì jīngjì) — "цифрова економіка" та "生态文明" (shēngtài wénmíng) — "екологічна цивілізація", свідчить про те, що Китай активно використовує дипломатію для просування своїх економічних і технологічних досягнень на міжнародній арені. Ці терміни відображають сучасний розвиток глобальної економіки та екологічні виклики, з якими стикається світ, що робить китайську дипломатію сучасною і актуальною.

Окрему увагу було приділено тому, як китайська дипломатична термінологія формується під впливом національної філософії та ідеології. Терміни, що мають глибокі історичні корені в конфуціанській та даоській традиціях, такі як "和谐" (héxié) — "гармонія" та "仁" (rén) — "гуманність", відіграють важливу роль у формуванні китайської дипломатичної мови. Це дозволяє Китаю впливати на інші держави не лише через економічні або політичні засоби, але й через культурну дипломатію, спрямовану на популяризацію китайської філософії співіснування та взаємоповаги.

Таким чином, дослідження китайської дипломатичної термінології показало, що мова відіграє ключову роль у формуванні зовнішньополітичного курсу Китаю. Через ретельно підібрану термінологію Китай здатен ефективно просувати свої національні інтереси, зміцнювати міжнародний імідж і запобігати конфліктам. Це робить китайську дипломатичну термінологію важливим

інструментом у сучасній міжнародній політиці, а її дослідження має значний вплив на розуміння китайської зовнішньої політики в контексті глобальних змін. Висновки за результатами виконання поставлених завдань дослідження показують, що кожне завдання було вирішене, і це дозволило сформувати цілісне уявлення про дипломатичну термінологію китайської мови та її специфіку.

Аналіз сучасних підходів до вивчення дипломатичної термінології показав, що дослідження дипломатичного дискурсу є багатовимірним і охоплює такі аспекти, як культурний, політичний, мовний і структурний аналіз. Вивчення дипломатичних термінів як складової частини міжкультурної комунікації виявило важливість їхньої ролі в побудові зовнішньополітичних відносин та формуванні дипломатичних угод. Було з'ясовано, що основні методології включають контекстний аналіз, порівняльні підходи та лінгвістичне моделювання, що дозволяє краще розуміти сутність дипломатичних термінів.
Дослідження специфічних структурно-семантичних особливостей термінів дипломатичного дискурсу китайської мови виявило, що китайські дипломатичні терміни мають унікальні мовні характеристики, які часто не мають прямого відповідника в інших мовах. Китайська дипломатична мова будується на ієрогліфічній системі, що додає багатошаровості смислів. Це вимагає від перекладачів і дослідників ретельної уваги до культурних нюансів та історичних контекстів, які впливають на значення термінів. Наприклад, термін "和谐" (héxié), що означає "гармонія", у китайському дипломатичному контексті несе не лише позитивне смислове навантаження, а й підкреслює прагнення до політичної стабільності та миру, що є важливою частиною зовнішньої політики Китаю.

Класифікація дипломатичних термінів китайської мови була розроблена на основі аналізу їх функціонального і семантичного змісту. Було виокремлено кілька основних категорій: терміни, пов'язані з миром і співробітництвом, терміни, що стосуються національного суверенітету та безпеки, а також терміни економічної та екологічної дипломатії. Така класифікація дозволяє краще розуміти, як китайська дипломатична термінологія відображає пріоритети країни в міжнародній політиці. Важливо також, що більшість термінів є багатозначними

і можуть змінювати своє значення залежно від контексту або конкретної політичної ситуації.

Дослідження особливостей перекладу китайських дипломатичних термінів українською мовою показало, що переклад цих термінів є складним завданням через значні культурні та мовні відмінності між китайською та українською мовами. Під час перекладу важливо враховувати не лише буквальний сенс, але й культурний підтекст та історичні відтінки, що стоять за кожним терміном. Наприклад, терміни, що пов'язані з національною гордістю або історичними подіями, часто мають специфічні смисли, які неможливо передати лише через буквальний переклад. Це вимагає від перекладачів глибокого розуміння політичних реалій Китаю та дипломатичних тонкощів.

Дослідження впливу культурних та політичних чинників на формування дипломатичної термінології виявило, що китайська дипломатична мова тісно пов'язана з традиційними цінностями китайської культури, такими як гармонія, співіснування, повага до старших і прагнення до миру. Ці культурні чинники відображаються в дипломатичних термінах і мають суттєвий вплив на їх формування. Політичні чинники, такі як ідеологія Комуністичної партії Китаю та зовнішньополітична стратегія, також відіграють важливу роль у виборі та використанні певних термінів у дипломатичних текстах. Таким чином, дипломатична термінологія Китаю є не лише засобом комунікації, але й інструментом політичного впливу та демонстрації національних пріоритетів на міжнародній арені.

Отже, дослідження показало, що китайська дипломатична термінологія є складною системою, яка поєднує мовні, культурні та політичні чинники. Це робить її унікальним і важливим об'єктом для подальшого вивчення та аналізу, особливо у контексті міжкультурної комунікації та міжнародних відносин.

PE3IOME

本论文研究了汉语外交术语在外交话语文本中的结构语义特征。研究的目的是揭示汉语外交术语的特有特征，分析其形态结构、构词方式及语义特。

在论文的第一章中，探讨了术语学的理论基础以及外交话语的特征，分析了定义术语的主要方法、术语的功能和分类，特别关注了外交话语的特性、其在国际关系中的作用以及对术语形成的影响。

第二章侧重于汉语外交术语的形态结构分析。研究发现，大多数术语是由两个或多个具有独立含义的汉字组合而成的复合词，并探讨了主要的构词模式，包括复合构词、派生构词和缩略词。

第三章研究了外交术语的语义特征，发现许多术语具有隐喻特性，反映了中国的文化和历史特点。此外，分析了术语的多义性和同义性对外交话语文本翻译和理解的准确性产生的影响。论文的实践部分包括对具体外交话语文本的分析，如官方声明、公告和协议。基于此分析，得出关于特定术语使用频率、功能角色及其对文本整体感知影响的结论。

研究结果有助于更深入地理解汉语外交语言的特征，对语言学、翻译和国际关系领域的专业人士具有参考价值。所得数据可用于汉语教学材料的开发，以及外交文件的翻译实践。
关键词：汉语，外交话语，术语学，形态学，语义学，构词

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алієва, О. Н. (2017). *Семантика, структура, функціонування інваріанта англійського терміна мистецтва: автореф. дис. канд. філол. наук.* Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка.
2. Алієва, О. Н. (2010). Семантичний інваріант як компонент терміноутворення. *Вісник Львівського університету. Серія Іноземні мови*, (17), 88–93.
3. Бевз, Т. А. (2010). Загальні закономірності семантичної деривації. Відновлено з http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.doc.html
4. Бондар, М. В. (2014). Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 2(5), 55–59.
5. Боднар, О. Б. (2012). Особливості перекладу термінологічної лексики. *Філологічні студії*, (8), 52–54.
6. Василенко, Л. П. (2019). *Лінгвістичний аналіз дипломатичного дискурсу: Семантичні та прагматичні особливості*. Наукова думка.
7. Вознюк, Г., Куньч, М. (2018). Метафора як засіб увиразнення вислову в політичному дискурсі. Національний університет "Львівська політехніка". Відновлено з https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/9c5af83e-73bc-493a-8227-182f2c1b772c/content
8. Гнатюк, О. М. (2022). *Лексико-семантичні особливості перекладу англомовної термінології сфери міжнародного співробітництва українською мовою (на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС): дис. магістра.* Київ.
9. Дудок, Р. І. (2009). *Проблема значення смислу терміна в гуманітарних науках: монографія.* Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

10. Желязкова, В. В. (2018). *Семантика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. для студ. спец. 035 Філологія («Прикладна лінгвістика»).* Миколаїв: Іліон.

11. Жданова, М. О. (2021). Китайська дипломатична термінологія в контексті культурної дипломатії. *Лінгвістика і культура, 2*, 34-42.

12. Зацний, Ю. А., Янков, А. В. (2008). *Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI ст.: англо-український словник.* Вінниця: Нова книга.

13. Іщук, А. А. (2021). Структурні та семантичні особливості англомовної економічної термінології. *Германські мови*, 33(72), 142–148.

14. Карабан, В. І. (2001). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. II: Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі.* Вінниця: Нова Книга.

15. Кияк, Т. Р. (2024). Функції та переклад термінів у фахових текстах. Відновлено з http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf

16. Коваленко, А. Я. (2002). *Загальний курс науково-технічного перекладу.* Київ: ІНКОС.

17. Колесник, А. О., Бєлікова О. Ф. (2010). Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*, (1), 719–727.

18. Кочерган, М. П. (2001). *Вступ до мовознавства.* Київ: Видавничий центр «Академія».

19. Кравченко, А. І **(**2020**).** *Кейси культурної дипломатії: Україна – Китай* [Кваліфікаційна робота]. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Відновлено з https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5505/Маг_А.І.Кравченко_034_МКР-31-9.doc?sequence=1&isAllowed=y

20. Куделько, З. Б. (2014). До питання про термінологію в дипломатичній мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 45, 25-36. Відновлено з https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n45/9.pdf

21. Овсієнко, Л. М. (2022). Формальна структура терміна та її складники. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія*, 33(72), 43.

22. Попович, Ю. В., Бялик, В. Д. (2020). Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія*, 31(70), 98–103.

23. Саламаха, М. Я. (2014). Англомовний термін сфери охорони довкілля та його базові ознаки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*, (45), 49–52.

24. Соколовська, В. (1999). *Українська термінологія з генетики: походження, структура, системність (лінгвістичні аспекти): автореф. дис. канд. філ. наук.* Київ

25. Сошко, О. Г. (2019). Метафоричне переосмислення просторових ознак у фразеологізмах на позначення внутрішніх характеристик людини. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологія*, 5(73), 93–95.

26. Циганок, Г. М. (2024). Структурно-семантичні особливості термінів та їх переклад. Відновлено з http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.doc.htm

27. Чайка, О. В. (2020). Новітній погляд на поняття «термін» у лінгвістиці. *Філологічний часопис*, 2(16), 44–52.

28. AA.VV., Recasens, D. (Ed.), Solé, M. J. (Ed.), & Romero, J. (Ed.) (2003, Sept 1). Proceedings of 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona (CD-ROM) ISBN: 1-876346-48-5.

29. Allendorf, K. (1965). *Meaning and learning the meanings of words* (32nd ed.).

30. Bolewski, W. (2008). *Diplomatic processes and cultural variations: The relevance of culture in diplomacy*. The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations, 9(1), 145–160

31. Carnegie Endowment for International Peace. (n.d.). *China's traditional cultural values and national identity*. Retrieved October 5, 2024, from

https://carnegieendowment.org/research/2013/11/chinas-traditional-cultural-values-and-national-identity?lang=en

32. Crystal, D. (1991). *A dictionary of linguistics and phonetics* (3rd ed.). Cambridge: Basil Blackwell.

33. Pearson, J. (1998). *Terms in Context*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

34. Nuida, E. (2003). *The theory and practice of translation*. Leiden: Brill Academic Pub.

35. Lotte, D. (1982). *Issues of borrowing and organizing foreign terms*. Moscow: Nauka.

36. McKeown, K. R., & Radev, D. R. (n.d.). *Collocations*. New York: Columbia University.

37. *Latinis Simple Online Dictionary*. (2024). Відновлено з https://www.latin-issimple.com/en/vocabulary/adjective/91/

38. Loescher, W. (1991). *Translation performance, translation process, and translation strategies*. Tuebingen: GutenNarr.

39. Newmark, P. (1988). *Approaches to Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall.

40. Sag, I. A., Baldwin, T., Bond, F., Copestake, A., & Flickinger, D. (2002). Multiword expressions: A pain in the neck for NLP. *In Proceedings of the 3rd International Conference on Intelligent Text Processing and Computational Linguistics, Mexico City*.

41. Semenov, A., Tsvyk, A. The Approach to the Chinese Diplomatic Discourse. *Fudan J. Hum. Soc. Sci.* 14, 565–586 (2021). https://doi.org/10.1007/s40647-021-00321-x

42. Wang, Y. (2020). *China's diplomacy: Theory and practice*. Beijing University Press.

43. Qu, Y., Zhong, J. (2018). *Diplomatic language of China: Analysis of political rhetoric*. Shanghai International Studies University Press.

44. Martin, P. (2021). *China's civilian army: The making of Wolf Warrior diplomacy*. Oxford University Press.

45. Tian, X., Li X. (2020). Corpus-based analysis of shifts in China's diplomatic stance across seven decades (1949–2018). *Frontiers in Psychology, 11*, 1673–1691. Retrieved from https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.1021410/full

46. National Bureau of Asian Research. (n.d.). *Understanding Chinese "Wolf Warrior Diplomacy"*. Retrieved from https://www.nbr.org/publication/understanding-chinese-wolf-warrior-diplomacy/

47. Xu, J., Li, W. (2017). *Semantics of Chinese diplomatic terms: A corpus approach*. China Foreign Affairs University Press